

**МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL CONFERENCE**

**ЕКОНОМІКА, ФІНАНСИ, ОБЛІК ТА
ПРАВО В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ**

**ECONOMICS, FINANCE, ACCOUNTING AND LAW
IN THE CONTEXT OF GLOBALIZATION**

**Збірник тез доповідей
Book of abstracts**

**Частина 4
Part 4**



**28 травня 2020 р.
May 28, 2020**

**м. Полтава, Україна
Poltava, Ukraine**



**МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ
INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL
CONFERENCE**

**ЕКОНОМІКА, ФІНАНСИ, ОБЛІК ТА
ПРАВО В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ**

**ECONOMICS, FINANCE, ACCOUNTING AND
LAW IN THE CONTEXT OF GLOBALIZATION**

**Збірник тез доповідей
Book of abstracts**

**Частина 4
Part 4**

**28 травня 2020 р.
May 28, 2020**

**м. Полтава, Україна
Poltava, Ukraine**



УДК 33
ББК 65

Економіка, фінанси, облік та право в умовах глобалізації: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Полтава, 28 травня 2020 р.): у 6 ч. Полтава: ЦФЕНД, 2020. Ч. 4. 63 с.

У збірнику тез доповідей представлено матеріали учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Економіка, фінанси, облік та право в умовах глобалізації» з:

Барановичский государственный университет
Белорусский государственный технологический университет
Белорусский государственный университет информатики и радиоэлектроники
Белорусский государственный экономический университет
Білоцерківський національний аграрний університет
Брестский государственный технический университет
Вінницький національний аграрний університет
Вінницький соціально-економічний інститут Університету «Україна»
Восточно-Казахстанский государственный технический университет имени Д. Серикбаева
Гродненский государственный университет им. Я. Купалы
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»
Державний університет «Житомирська політехніка»
Державний університет телекомунікацій
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
ДННУ «Академія фінансового управління»
Донецький державний університет управління
Донецький науково-дослідний експертно-криміналістичний центр МВС України
Донецький національний університет імені Василя Стуса
ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України»
Економіко-технологічний інститут ім. Р. Ельворті
Житомирський торговельно-економічний коледж КНТЕУ
Запорізький національний університет
ІДСД ім. М. В. Птухи НАН України
Київський національний торговельно-економічний університет
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Київський університет права Національної академії наук України
Криворізький національний університет
Національна академія правових наук України
Національний авіаційний університет
Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
Національний транспортний університет
Національний університет «Львівська політехніка»
Національний університет водного господарства та природокористування
Національний університет харчових технологій
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
ННЦ «Інститут аграрної економіки»
Одеський державний аграрний університет
Одеський національний економічний університет
Одеський національний політехнічний університет
Полтавська державна аграрна академія
Полтавський інститут бізнесу
Полтавський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр МВС України

**Збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції
«Економіка, фінанси, облік та право в умовах глобалізації»**

Полтавський юридичний інститут Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
СОУ АТ «Ощадбанк»
Сумський державний університет
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Тернопільський національний економічний університет
Український державний університет залізничного транспорту
Університет державної фіскальної служби України
Університет митної справи та фінансів
УО «ГГТУ ім. П. О. Сухого»
Харківський навчально-науковий інститут ДВНЗ «Університет банківської справи»
Харківський національний аграрний університет ім. В. В. Докучаєва
Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка
Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна
Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця
Харківський інститут ЧАО «ВУЗ» МАУП»
Херсонський національний технічний університет
Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова
ХННІ ДВНЗ «Університет банківської справи»
Черкаський інститут ДВНЗ «Університет банківської справи»
Черкаський навчально-науковий інститут ДВНЗ «Університет банківської справи»
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Чорноморський національний університет імені Петра Могили

У збірнику тез доповідей висвітлюються результати наукових досліджень з актуальних питань економіки, фінансів, обліку та права.

Тематика конференції охоплює актуальні проблеми: економічної теорії та історії економічної думки; світового господарства і міжнародних економічних відносин; економіки та управління національною економікою; економіки та управління підприємствами; національної безпеки та оборони в умовах кризових явищ; економіки сільського господарства і АПК; екологічної економіки і сталого розвитку; енергоефективності економіки; економіки торгівлі та послуг; економіки природокористування; підприємництва, торгівлі та біржової діяльності; розвитку продуктивних сил і регіональної економіки; інновацій та інвестиційної діяльності; демографії, економіки праці, соціальної економіки і політики; туризму та готельно-ресторанної справи; бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту; фінансів, банківської справи, страхування; математичних методів, моделей та інформаційних технологій в економіці; маркетингу; менеджменту; логістики та транспорту; публічного управління та адміністрування; правового забезпечення державного управління та місцевого самоврядування; цивільного права та процесу, сімейного права, житлового права; господарського права та процесу; трудового права та права соціального забезпечення; адміністративного права та процесу, фінансового права, інформаційного права; кримінального права, кримінально-виконавчого права, кримінології, кримінального процесу, криміналістики; міжнародного публічного права та міжнародного приватного права.

Видання розраховане на науковців, викладачів, працівників органів державного управління, студентів вищих навчальних закладів, аспірантів, докторантів, працівників державного сектору економіки та суб'єктів підприємницької діяльності.

ЗМІСТ
CONTENTS

СЕКЦІЯ 15. ЕКОНОМІКА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ SECTION 15. ENVIRONMENTAL ECONOMICS	7
<i>Савченко Ю. В., Сталович Н. С.</i> ОСОБЕННОСТИ ПРИМЕНЕНИЯ ЗАТРАТНОГО МЕТОДА ОЦЕНКИ ПРИРОДНЫХ РЕСУРСОВ	7
СЕКЦІЯ 16. ПІДПРИЄМНИЦТВО, ТОРГІВЛЯ ТА БІРЖОВА ДІЯЛЬНІСТЬ SECTION 16. ENTREPRENEURSHIP, TRADE AND EXCHANGE ACTIVITIES	9
<i>Герасимова Є. В., Фещенко О. М.</i> ЦІНОВА ПОЛІТИКА ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ	9
<i>Кабдолданова Р. Д., Мадиярова Э. С.</i> ЛОГИСТИЧЕСКИЕ СИСТЕМЫ В ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ: ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ	11
<i>Дегтяренко В. І., Стогній К. О.</i> СОЦІАЛЬНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО: ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ.....	14
<i>Стаднік Л. І., Шевченко А. О.</i> ЗАХИСТ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ В УМОВАХ ЕЛЕКТРОННОЇ ТОРГІВЛІ ТА БЕЗПЕКИ ТОВАРІВ І ПОСЛУГ	16
СЕКЦІЯ 17. ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА, СТРАХУВАННЯ SECTION 17. FINANCE, BANKING, INSURANCE	18
<i>Бабінян Л. Н., Школяр М. С., Новікова Л. Ф.</i> ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ І ВДОСКОНАЛЕННЯ РИНКУ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ.....	18
<i>Брацун Т. С., Конопацкая А. В.</i> ПРИЧИНЫ И ПОСЛЕДСТВИЯ ДЕНОМИНАЦИЙ ВАЛЮТЫ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ.....	21
<i>Булешна В. А., Крушинська А. В.</i> ОПОДАТКУВАННЯ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	22

Воробець В. Є. ЦИФРОВІ ТРАНСФОРМАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ: ЛЕГАЛІЗАЦІЯ РИНКУ ЦИФРОВИХ АКТИВІВ.....	24
Гребінчук О. М. ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД У ВДОСКОНАЛЕННІ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ ДЕРЖАВИ.....	26
Валуєва К. Д., Тополя В. І. СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВДОСКОНАЛЕННЯ НАГЛЯДУ ЗА СТРАХОВИМ РИНКОМ УКРАЇНИ	28
Джем М. С., Грушевський В. В. РАЗВИТИЕ СТРАХОВОГО РЫНКА РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ.....	31
Джурук Н. І. ПОНЯТТЯ ТА ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ	32
Доманчук А. І. УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ: ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ.....	34
Клименко К. В. РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ В УКРАЇНІ ЯК ОСНОВОПОЛОЖНОГО ФАКТОРУ ЕФЕКТИВНОЇ ПРОТИДІЇ ДЕРЖАВИ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ (ВІДМИВАННЮ) ДОХОДІВ ТА ФІНАНСУВАННЮ ТЕРОРИЗМУ	35
Кльоба Л. Г., Добош Н. М. НАПРЯМИ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКУ	38
Легкоступ І. І., Мартинюк А. Ю. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОГО МАЛОГО БІЗНЕСУ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ФІНАНСУВАННЯ.....	40
Пернарівський О. В., Калим А. Я. СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ГРОШОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ	43
Пелиньо П. П. ОПОДАТКУВАННЯ КРИПТОВАЛЮТИ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ	45
Пономарьова В. С. РЕПУТАЦІЙНІ РИЗИКИ У БАНКІВСЬКОМУ БІЗНЕСІ	46

Савуляк В. М. МАЙНОВЕ ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	49
Тутов Д. О. СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ В БАНКІВСЬКІЙ СФЕРІ	51
Хамула К. В. СПІВВІДНОШЕННЯ ВЛАСНОГО ТА ЗАПОЗИЧЕНОГО КАПІТАЛУ ЯК ОСНОВНЕ ПИТАННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	54
Чернега В. В. ФІНАНСУВАННЯ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ІНСТРУМЕНТ СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ.....	56
Чистякова Є. М., Головка О. Г. ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ	58
Шашенко О. В. ІНОЗЕМНИЙ ДОСВІД ЗДІЙСНЕННЯ ТА РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИХ ПОСЕРЕДНИКІВ	60
Ющик Ю. В. ОПОДАТКУВАННЯ БАГАТСТВА ТА ПОДАТОК НА РОЗКІШ В УКРАЇНІ	62

Савченко Ю. В.

старший преподаватель кафедры «Экономика»,
УО ГГТУ им. П. О. Сухого,

Сталович Н. С.

старший преподаватель кафедры «Экономика»,
УО ГГТУ им. П. О. Сухого

ОСОБЕННОСТИ ПРИМЕНЕНИЯ ЗАТРАТНОГО МЕТОДА ОЦЕНКИ ПРИРОДНЫХ РЕСУРСОВ

В настоящий момент понятие «оценка» применительно к природным ресурсам употребляется в философском, социальном и экономическом ракурсе. В последней интерпретации оценка ресурсов – это денежное выражение их хозяйственной ценности, обусловленное природными условиями. Т. е. экономическая оценка природных ресурсов – это определение их экономической полезности или их вклада в повышение уровня удовлетворения человеческих потребностей через производство или потребление.

На первом этапе появления потребности в экономической оценке природных ресурсов определялось необходимостью включения этой оценки в систему ценностных отношений природопользования.

Основоположником экономической оценки естественных ресурсов считается академик С. Г. Струмилин, который в 60-ые годы прошлого века выступил с критикой отношения к природным ресурсам как к «даровым благам» природы [1]. Предложенная С. Г. Струмилином концепция формировала оценку ресурсов исходя из затрат на их вовлечение в хозяйственный оборот: чем выше затраты, тем дороже ресурс. Эта концепция получила название затратной.

Позиции затратной концепции были проиллюстрированы автором на примере оценки сельскохозяйственных угодий. По методике С. Г. Струмилины экономическая оценка земельных ресурсов определяется по формуле:

$$O = \bar{K} \times \left(\frac{Y}{T} \div \frac{\bar{Y}}{\bar{T}} \right), \quad (1)$$

где O – экономическая оценка 1 га; \bar{K} – средняя по стране стоимость освоения 1 га; $\left(\frac{Y}{T} \div \frac{\bar{Y}}{\bar{T}} \right)$ – отношение урожайности к текущим затратам на производство сельскохозяйственного продукта на оцениваемом участке и в среднем по стране, соответственно.

Сегодня затратная концепция лежит в основе многих методик оценки лесных и водных ресурсов, минерально-сырьевых богатств и т.д. Обусловлено это несомненными достоинствами концепции:

- 1) доказательность;
- 2) простота;
- 3) возможность широкого использования.

Доказательность концепции определена, прежде всего, тем фактом, что в настоящее время практически нет природных ресурсов, которые могут быть вовлечены в хозяйственный оборот без предшествующих этому затрат на их освоение.

Затратный подход может использоваться для оценки стоимости воссоздания природного блага при его утрате или деградации. В этом случае рассчитываются компенсирующие потенциальные затраты, необходимые на замещение потерянного или поврежденного ресурса идентичным в данном или альтернативном месте. Например, для оценки уничтоженных видов рыб в водоеме: суммируются все виды затрат на воссоздание и нормальное существование данных видов.

Несмотря на относительную простоту и возможность широкого использования, затратный подход содержит в себе и ряд недостатков:

1) получаемая величина экономической оценки не учитывает стоимость природных ресурсов в их естественном состоянии;

2) согласно затратной концепции, цена природного ресурса определяется по совокупным затратам и, тем самым, оправдываются любые, даже самые неэффективные вложения в его освоение;

3) чем качественнее природный ресурс, а, соответственно, ниже затраты на его вовлечение в хозяйственный оборот, тем меньшую оценку он получит. Затраты же на освоение низкокачественного и труднодоступного природного ресурса, как правило, больше, что увеличивает его стоимость согласно затратному принципу. Так, лучшие в Беларуси участки земли юга Гродненской области требуют меньших затрат на подготовку и использование их в сельском хозяйстве, чем аналогичные по размеру участки, находящийся на севере Витебской области, требующие дополнительных затрат на расчистку от кустарников, уборку камней и т. д. [2, с. 21]. Наблюдается парадокс: чем выше качество ресурса, тем меньше затрат для его освоения нужно, а в результате меньше и его экономическая оценка.

Обратная ситуация, когда низкокачественные ресурсы получают наименьшую оценку, близкую к нулевой, характерна для рентной концепции оценки природных ресурсов. Совместное применение принципов затратной и рентной методик частично нивелируют их «минусы», но усложняют саму оценку.

В связи с необходимостью учитывать все многообразие ценностных характеристик природы позднее появились новые концепции экономической оценки природных ресурсов, призванные изменить традиционное представление о ценности природы, а следовательно, и экологическое поведение человека.

Список литературы

1. Струмилин С. Г. О цене «даровых» благ природы. *Вопросы экономики*. 1967. № 8. С. 60 – 72.
2. Равино А. В. Оценка природных ресурсов : учеб. пособ. Минск : БГТУ, 2015. 135 с.

СЕКЦІЯ 16

SECTION 16

ПІДПРИЄМНИЦТВО, ТОРГІВЛЯ ТА
БІРЖОВА ДІЯЛЬНІСТЬ
ENTREPRENEURSHIP, TRADE AND
EXCHANGE ACTIVITIES

УДК 338.51

Герасимова Є. В.

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
Університет митної справи та фінансів,

Фещенко О. М.

к. т. н., доцент кафедри підприємництва,
маркетингу та економіки підприємства,
Університет митної справи та фінансів

**ЦІНОВА ПОЛІТИКА ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ
МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ**

Проблема підвищення рівня конкурентоспроможності вітчизняної продукції в умовах подальшого розвитку економіки пов'язана, насамперед, з розробкою системи управління конкурентоспроможністю. Завоювання й утримання конкурентних переваг – ключові фактори успіху підприємства в конкурентній боротьбі. Особливої гостроти ця проблема досягає в умовах посилення інтенсивності конкуренції на окремих ринках, де виробники продукції повинні постійно відслідковувати зміни попиту, вартості сировинних ресурсів, а питання рентабельності активів прямо залежить від ступеня використання новітніх підходів у сфері стратегічного маркетингу [1].

В даний час все більшого значення набувають питання визначення цін на товари і послуги. З огляду на те, що підприємства самі встановлюють ціни на свою продукцію (послуги), ціна є одним з найважливіших інструментів управління і регулювання економічної системи держави.

Від того, наскільки раціонально побудована система ціноутворення на підприємстві сфери послуг, залежить його функціонування в умовах ринку. Найважливішим інструментом цінової конкуренції є вибір цінової політики та релевантних методів ціноутворення. Ці розробки, що представляють собою відносно розвинену область економічних знань для умов товарного ринку, стосовно до сфери послуг, потребують адаптації та подальший розвиток.

Методика процесу ціноутворення включає в себе наступне:

– цінова політика – загальний результат, який продавець домагається шляхом продажу своєї продукції за встановленими цінами.

– стратегія ціноутворення – це певний узагальнений план функціонування з комплексу найбільш важливих рішень, внаслідок яких цінова політика здійснюється на практиці. Втілення в реальність політика цін знаходить у стратегії ціноутворення. При виборі необхідної стратегії продавцеві необхідно враховувати сукупність внутрішніх і зовнішніх факторів, які визначають процес ціноутворення [2].

Якщо розглянути процес формування ціни в ринковій економіці, то схематично він виглядає наступним чином (таблиця 1) [3].

Таблиця 1

Етапи розрахунку ціни продукції

Собівартість продукції	Прибуток підприємства-виготовлювача	Акциз (для підакцизних товарів)	ПДВ	Постачальницько-збутова надбавка з ПДВ	Торгова надбавка з ПДВ
Ціна виробника					
Ціна виробника підакцизного товару без ПДВ					
Ціна виробника з ПДВ					
Ціна посередника (оптова ціна)					
Роздрібна ціна					

Джерело: [3]

Не можна стверджувати, що фірма розробляє власну політику ціноутворення, якщо вона має на меті встановити таку ціну, яка б дала змогу лише відшкодувати витрати виробництва продукції, або ціну, яку зможе сплатити споживач. Цінова політика має базуватися на іншому підході: товар повинен становити цінність для споживача, а також потрібно розробляти заходи з метою переконання споживачів у тому, що ціна відповідає цінності виробу.

Якщо з погляду споживача ціна не відповідає цінності товару, фірма має два шляхи виходу з такої ситуації:

- постійно знижувати ціну, надавати знижки доти, поки ціна задовольнить споживача. Цей шлях короткостроковий і недостатньо ефективний, бо в кінцевому підсумку призводить до зменшення обсягів виробництва або й до згортання виробництва;

- шукати нових споживачів і сегменти ринку, поліпшувати якість виробу й наближати його цінність до вимог споживачів [4].

Багатоаспектність економічних ситуацій, умови функціонування продавця, попит покупців вимагає додаткової коригування стратегій ціноутворення з метою конкуренції. Систематизація головних стратегій встановлення ціни представлена в таблиці 2 [2].

Таблиця 2

Система стратегій ціноутворення

Стратегії ціноутворення	Стратегія конкурентного ціноутворення	Стратегія преміального ціноутворення
		Стратегія цінового прориву
		Нейтральна стратегія ціноутворення
	Стратегія диференційованого ціноутворення	Стратегія цінової дискримінації
		Стратегія географічного ціноутворення

Джерело: [2]

Як правило, лише поєднання стратегій диференційованого і конкурентного ціноутворення, спираючись на конкретні умови функціонування, забезпечує високоефективна система заходів і дій по визначенню та управлінню цінами [2].

Таким чином, формування цінової політики і її реалізація завжди зв'язані з загальною політикою підприємства, кінцевою метою якої є прибуткова реалізація продукції як можна більшому числу покупців. Знання і вміння використання всього арсеналу сучасних підходів до розробки політики ціноутворення є обов'язковим

фактором успішної діяльності підприємств в умовах конкурентної ринкової економіки [4].

Список літератури

1. Конкуренстоспроможність підприємства : оцінка рівня та напрями підвищення : [монографія /за заг. ред. О. Г. Янкового]. Одеса: Атлант, 2013. С. 413 – 414. URL: http://oneu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/01/monografiya_ep_2013.pdf.

2. Дивеева С. А. Эффективность ценообразования как фактор конкурентоспособности предприятия. *Молодой ученый*. 2014. № 4.2 (63.2). С. 121 – 125. URL: <https://moluch.ru/archive/63/10163>.

3. Бойцова Т. М., Кузьмичева И. А. Ценовая политика как фактор конкурентоспособности рыбохозяйственной организации. *Russian Journal of Education and Psychology*. 2012. № 10. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/tsenovaya-politika-kak-faktor-konkurentosposobnosti-rybohozyaystvennoy-organizatsii>.

4. Щєблїкїна І. О., Щєблїкїна З. В., Сїмонова К. С. Управління ціновою політикою на сучасних підприємствах. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки)*. 2014. № 1. С. 276 – 279. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znptdau_2014_1_55.

УДК 658.7

Кабдолданова Р. Д.

студент 2 курса,

Восточно-Казахстанский государственный
технический университет имени Д. Серикбаева,

Мадиярова Э. С.

к. э. н., ассоциированный профессор,

декан Школы бизнеса и предпринимательства,

Восточно-Казахстанский государственный
технический университет имени Д. Серикбаева

ЛОГИСТИЧЕСКИЕ СИСТЕМЫ В ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ: ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ

В современных условиях эффективность, конкурентоспособность, прибыльность предпринимательской деятельности зависят от многих факторов, таких как объемы реализуемых товаров, качество данных товаров, спроса, издержек. Целью каждого бизнеса является максимизация прибыли путем сокращения издержек, рационального процесса производства, сбыта и сопутствующего сервиса. Организацией данных процессов, в свою очередь, занимается логистическая система.

Основная цель логистической системы состоит в доставке товаров в необходимое место, в необходимом количестве и ассортименте в максимально возможной степени подготовленных к производственному или личному потреблению. Существует основные два вида логистических систем:

1) макрологистическая система – это основная система управления движением материальных ресурсов, охватывающая организации промышленности, посреднические, торговые и транспортные организации, находящиеся в разных регионах страны или в разных странах [1].

В развитых странах образование более 20% валового национального продукта связано именно с макрологистическими системами.

В мировой экономике интеграционная тенденция идет по пути создания интегрированных макрологистических систем, включающих транспортно-логистические системы страны, логистические центры. Стремительно развиваются межгосударственные и транснациональные макрологистические системы, направленные на передвижение через границы информации, товаров, капитала и людей. Формирование и развитие логистических производственных, торговых, транспортных и информационных систем способствуют ускорению интеграции любой страны в мировое экономическое и информационное пространство.

Выгодное экономико-географическое положение Казахстана (большая территория, богатство минеральных ресурсов, низкая плотность населения, расположение между Европой и Азией) делает его экономику одной из наиболее грузоемких в мире, предопределяя высокую зависимость от транспортной системы. Казахстан имеет реальный шанс стать ведущим центральноазиатским государством в этой отрасли, если грамотно будет использовать преимущества месторасположения, а также создаст эффективную сеть транспортного логистического сервиса международного уровня и станет участником логистической системы Европы, России и Китая [2];

2) микрологистические системы – подсистемы, составляющие макрологистическую систему, технически связанные функциональные подразделения [1].

Внутрипроизводственные логистические системы оптимизируют управление материальными потоками в пределах технологического цикла производства продукции. Но главными и наиболее важными задачами этой системы являются уменьшение запасов товарно-материальных ресурсов, минимизация незавершенного производства, качественный контроль и управление запасами материальных ресурсов, уменьшение длительности производственного периода.

Основными задачами внешних логистических систем являются рациональная организация движения материальных ресурсов и готовой продукции в товаропроводящих цепях, оптимизация общих затрат и затрат, непосредственно связанных с логистическими операциями отдельных отраслей логистической системы, сокращение времени доставки материальных ресурсов и готовой продукции и времени выполнения заказов потребителей.

Таким образом, микрологистические системы относятся к определенной организации бизнеса и предназначены для управления и оптимизации материального и сопутствующих ему потоков в процессе производства, снабжения и сбыта.

Основная задача логистики на предприятиях заключается в уменьшении затрат в цепях между посредниками. По экспертным оценкам, проведенным одновременно в США, Японии и западноевропейских странах, определено, что применение методов логистики позволяет снизить объемы запасов на предприятиях на 30 – 70%, производительность труда увеличить на 25 – 50%, себестоимость продукции снизить, примерно, на 30%, издержки в сфере товародвижения – на 20% [3].

Существует общепринятый порядок сравнительной оценки предприятий в области логистики на основе аналитических и экспертных приемов, использующие такие комплексные показатели, как качество логистических услуг, длительность логистических циклов, производительность, совокупные логистические издержки, которые оценивают эффективность и результативность логистики предприятия. Ключевыми показателями эффективности логистической системы являются

основные измерители эффективности использования ресурсов на предприятии для образованной логистической системы.

Оперативно функционирующая логистическая система способна адаптироваться к изменениям внешней среды и своевременно на них реагировать. Верное построение логистической системы имеет ряд положительных результатов как на микроуровне, так и на макроуровне.

Положительные результаты на микроуровне:

- повышение качества предоставляемых товаров и услуг;
- изучение рынка, следовательно, прогнозирование спроса;
- сокращение времени формирования, продвижения и реализации товаров и услуг;
- снижение издержек на хранение запасов;
- уменьшение затрат труда;
- снижение потерь материалов (с помощью улучшения условия транспортировки);
- снижение транспортных расходов;
- внедрение технологических инноваций;
- снижение экономических рисков [4, 5].

На макроуровне эффективная работа логистических систем приводит к:

- развитию комплексных производственно-складских и производственно-транспортных систем;
- развитию рынков отдельных товаров и услуг;
- увеличению экспорта;
- увеличению поступлений в госбюджет;
- достижению высокой системной гибкости;
- усилению международной кооперации;
- рационализации отраслевой структуры [6].

В современных условиях важнейшими факторами эффективной экономической политики является удовлетворение спроса потребителей с учетом оптимального соотношения цены и качества продукции или услуг. Но при этом необходимо учитывать сопутствующее повышенному качеству обслуживания увеличение издержек.

Таким образом, одним из важнейших факторов конкурентоспособности предпринимательской деятельности является организация эффективной логистической системы. Логистическая система необходима для разработки и реализации экономической стратегии предприятий, когда используются принципы или положения логистики в процессе управления для реализации планирования, размещения и контроля над материальными, финансовыми и человеческими ресурсами. От грамотно построенной логистической системы зависят экономические выгоды, как предприятия, так и экономики в целом.

Список литературы

1. Сизова И. Ю. Основные понятия и современные виды логистических систем. *Управленческий учет*. 2011. № 10. URL: <https://dis.ru/library/701/32989>.
2. Романько Е. Б., Мусабекова А. О. Развитие транспортной логистики в Республике Казахстан. *Вестник КарГУ*. 2014. № 3. С. 34 – 38.
3. Каточков В. М., Окольнішнікова І. Ю. Принципы управления потоковыми процессами в предпринимательской деятельности предприятий. *Проблемы современной экономики*. 2009. № 3. С. 281 – 285.
4. Каменева Н. Г., Нагапетьяц Р. Н., Нагапетьяц Н. А. Логистика. М. ИНФРА-М, 2019. 202 с.
5. Канке А. А., Кошечая И. П. Логистика. М.: ФОРУМ, 2015. 384 с.
6. Немогай Н. В. Логистика. Управление цепочками поставок. Минск: Тетралит, 2013. 224 с.

УДК 338.2

Дегтяренко В. І.
здобувач вищої освіти,
Київський національний торговельно-економічний університет,
Стогній К. О.
здобувач вищої освіти,
Київський національний торговельно-економічний університет
Науковий керівник:
Підкамінний І. М.
канд. екон. наук, доцент,
Київський національний торговельно-економічний університет

СОЦІАЛЬНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО: ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

На сьогоднішній день підприємництво в Україні стикається із багатьма викликами: постійні зміни ринкової кон'юнктури; економічна криза, що набуде нової сили після карантинних заходів для боротьби із COVID-19; недосконалість законодавчої бази та податкове навантаження; посилення конкуренції потужними гравцями ринку; високий рівень безробіття населення; погіршення екологічного становища. Соціальне підприємництво може не лише стати відповіддю на усі ці виклики, але й підвищити загальний добробут населення.

Соціальне підприємництво – це підприємницька діяльність, основною метою якої є збільшення соціального капіталу; спрямована на досягнення позитивних соціальних перетворень та інноваційних змін у суспільстві. Соціальне підприємництво поєднує соціальні цінності та комерційну діяльність. Ключовими характеристиками соціального підприємництва є: чітко визначені місія та соціальні цінності; створення нових можливостей реалізації місії; постійне вдосконалення через запровадження інновацій та навчання; рішучість дій, яка не обмежена ресурсами; висока відповідальність за результати діяльності [3, с. 701]. Найчастіше діяльність таких підприємств пов'язана із вирішенням проблем зайнятості, подоланням бідності, створенням інклюзивного середовища, забезпеченням прав людини, а також у галузі охорони здоров'я, освіти та захисту довкілля.

Соціальне підприємство зародилося у Європі у 1970-их роках та відтоді набрало популярності по всьому світу. У наш час соціальне підприємництво активно розвивається та є свого роду трендом, що стає все більш популярним та сприяє розвитку країн.

Згідно із міжнародним рейтингом «Найкраща країна для соціальних підприємців у 2019 році» у ТОП-10 входять такі країни як: Канада, Австралія, Франція, Бельгія, Сінгапур, Данія, Нідерланди, Фінляндія, Індонезія, Чилі. У країнах Європейського Союзу діє близько 2,8 млн. соціальних підприємств, що створюють біля 11 млн. робочих місць [1]. Більше половини усіх країн – учасниць ЄС регулює соціальне підприємництво на законодавчому рівні та активно сприяє його розвитку, найпершою з яких була Італія, що надала юридичну силу кооперативам ще у далекому 1991 році.

У Великій Британії в 2018 році діяло 99 тис. соціальних підприємств, які забезпечили робочими місцями 2 млн осіб (5% усієї робочої сили) і зробили внесок у ВВП країни в розмірі 60 млрд фунтів. У Франції соціальні підприємства є

найбільшим суб'єктом економіки, в якому задіяно понад 2,35 млн осіб. У Німеччині – специфіка діяльності соціального підприємництва пов'язана із працевлаштуванням біженців, а наш сусід Польща – звільняє соціальних підприємців від податків, сплати реєстраційних зборів та надає грошову допомогу. Отже, можна зробити висновок, що уряди країн по всьому світу активно сприяють розвитку соціального підприємництва через законодавче регулювання, урядові програми підтримки, податкові пільги тощо.

В Україні соціальне підприємництво з'явилося у першій половині 2000-их років. Проте з того часу його розвиток відбувається повільними темпами. Не дивлячись на спроби врегулювати соціальне підприємництво на законодавчому рівні – наприклад, Законопроект «Про соціальне підприємництво» від 2013 року, воно і досі є невизначеним.

У 2019 році до Міністерства економічного розвитку та торгівлі України робочою групою ОБСЄ було подано «Концепцію розвитку соціального підприємництва в Україні», що містить тлумачення терміну, основні критерії, пропозиції щодо втілення можливостей в Україні. Проте даний проект не був розглянутим [2].

Попри відсутність нормативного регулювання, іншою перешкодою для розвитку соціального підприємництва в Україні є маловідомість. Найкращою можливістю підвищення їх пізнаваності та розуміння населенням - це активність самих соціальних підприємців у популяризації своєї діяльності.

В останні роки розвиток соціального підприємництва здійснюється у формі допомоги та взаємодії із школами, інкубаторами та бізнес-акселераторами. Створення та запуск соціального підприємства є складнішим, ніж запуск звичайного підприємства, адже необхідно втілити одразу дві цілі – досягнути соціальних та комерційних результатів. Інкубатори та бізнес-акселератори відіграють важливу роль у розвитку соціальних підприємств, адже дають таку необхідну на початковому етапі підтримку.

Вагомий внесок у розвиток соціального підприємництва в Україні вніс проєкт «Соціальне підприємництво: досягнення соціальних змін за ініціативою «знизу». За фінансової підтримки Європейського Союзу цей проєкт втілює консорціум із восьми організацій громадянського суспільства України, Литви та Латвії на чолі з Українським форумом благодійників (період реалізації березень 2018 – серпень 2020 року) [4]. У рамках проєкту був створений SELab Accelerator, навчальні програми в якому тривають чотири місяці. Учасники проєкту отримують теоретичні знання, зустрічаються із засновниками успішних соціальних бізнесів, втілюють ідеї на практиці під контролем менторів. У результаті проходження SELab Accelerator учасники створюють власне соціальне підприємство. У результаті участі у даному акселераторі було створено більше двадцяти соціальних підприємств, зокрема «Вареники від друзів», «Ігри, що змінюють», «Potrib» та інші.

Отже, незважаючи на те, що соціальне підприємництво в Україні є не настільки розвиненим, як у країнах Європи, його розвиток в Україні є дуже перспективним, оскільки в країні існує велика потреба у позитивних змінах в соціальній сфері (наприклад, створення робочих місць для осіб з інвалідністю, вирішення екологічних проблем тощо) та вже діють програми, що сприяють розвитку цього виду підприємництва.

Про бажання і готовність підприємців втілювати в життя соціальну місію свідчить приклад понад 150-ти успішних соціальних підприємств, серед яких: «Інклюзивна кухня», «Очі Тари», «Sherekh», «Pannamoda» та багато інших. Інноваційні підходи, що пропонують молоді підприємці, здатні підвищити рівень добробуту у соціальній сфері суспільства - у працевлаштуванні, освіті, екології та дозвіллі, й зробити вагомий внесок у ВВП країни.

На нашу думку, для подальшого розвитку соціального підприємництва в Україні необхідно врегулювати його на законодавчому рівні. Також необхідно популяризувати його у суспільстві та серед молодих підприємців. Для цього органам державної влади доцільно створювати програми підтримки та конкурси. Соціальне підприємництво матиме перспективи для розвитку в Україні, коли буде створена відповідна екосистема для обміну знаннями, досвідом та кращими практиками.

Список літератури

1. Гулевська-Черниш А. Соціальне підприємництво: куди рухаються світ і Україна. *Дзеркало Тижня*. 2019. № 49. URL: https://dt.ua/SOCIUM/socialne-pidpriyemnictvo-kudi-ruhayutsya-svit-i-ukrayina-333573_.html.
2. Концепція розвитку соціального підприємництва в Україні (проект). *Organization for Security and Co-operation in Europe*. 2019. URL: <https://www.osce.org/uk/project-coordinator-in-ukraine/417257>.
3. Попович Д. В., Баранова М.-С.Б. Соціальне підприємництво як перспективний інструмент вирішення проблем сучасного суспільства. *Молодий вчений*. 2017. № 5. С. 701 – 705.
4. Про проект. Соціальне підприємництво: досягнення соціальних змін за ініціативою «знизу»: [сайт]. URL: <https://socialbusiness.in.ua/about>.

УДК 346.548

Стаднік Л. І.

канд. екон. наук, доцент,

Білоцерківський національний аграрний університет,

Шевченко А. О.

канд. екон. наук, доцент кафедра

підприємництва, торгівлі та біржової діяльності,

Білоцерківський національний аграрний університет

ЗАХИСТ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ В УМОВАХ ЕЛЕКТРОННОЇ ТОРГІВЛІ ТА БЕЗПЕКИ ТОВАРІВ І ПОСЛУГ

Кожна людина, яка проживає чи перебуває на території України у певній мірі стає споживачем продуктів праці, виконаних робіт та наданих послуг. Звичайно, ці блага споживач може одержати завдяки товарно-грошовим відносинам. Купуючи той чи інший товар, чи приймаючи роботу, послугу, споживач не завжди може візуально оцінити їх якість, зокрема виявити недоліки, а тому після розрахунку з продавцями у нього можуть виникнути проблеми. Виходячи з цього, споживач повинен знати свої права, а держава зі свого боку повинна захищати їх.

Проблеми захисту прав споживачів досліджували такі вчені, як І. О. Дудла, О. В. Зверева, А. В. Шлійко та інші. З розвитком ринкових відносин, міжнародної торгівлі, а також науково-технічного прогресу, споживачам пропонуються великі обсяги асортиментів товару, зокрема наукомісткі продукти праці. В таких умовах часто виникають питання якості та усунення недоліків, а тому є необхідним досліджувати проблеми захисту прав споживачів у сучасних умовах.

Одним із методів захисту прав споживачів було обов'язкове ведення Книги скарг та пропозицій, яку на даний час не ведуть. На нашу думку, в ній немає потреби. Адже сумлінні суб'єкти господарювання намагаються вирішити конфліктні ситуації зі споживачами на місці, а від недобросовісних потрібно шукати захисту [1].

Перш ніж захищати свої права споживача, необхідно ознайомитися із Законом України «Про захист прав споживачів». Якщо споживач впевнений у своїй правоті, він може після розмови з продавцем попередити його, що наявні конкретні факти будуть викладені у соціальних мережах. Як правило, підприємці-продавці дуже бояться публічного негативного розголосу.

У теперішній час великого поширення набрала електронна торгівля. Як правило, в інтернет-магазині ціни можуть бути нижчими, а також може бути в наявності необхідний товар. Покупка через інтернет-магазин – це договір, укладений на відстані, тобто договір, укладений продавцем (виконавцем) зі споживачем за допомогою засобів дистанційного зв'язку [2].

Але, щоб у споживача не виникли проблеми, необхідно з початку звернути увагу на доступні відомості про виробників, продавців необхідного товару, ознайомитися з гарантійним зобов'язанням, порядком оплати та доставки товару, обов'язково з відгуками покупців. Часто трапляються випадки, коли споживачі економлячи кошти, попередньо сплачують за товар продавцю. Не одержавши належного їм товару, вимушені звертатися до правоохоронних органів.

В даний час має місце проблема безпеки товарів і послуг, особливо це стосується продуктів харчування, ремонту складних технічних засобів. Якщо питання споживача спірне, складне і він самостійно не може його вирішити, тоді необхідно звернутися до державних органів (табл. 1).

Споживачу необхідно свої претензії, вимоги до продавця чи виробника товару, виконавця послуг пред'являти у письмовій формі. Відповідно до статті 22 Закону України «Про захист прав споживачів», захист споживача при зверненні, може здійснюватися судом. Задовільнивши вимоги споживача, суд одночасно може розглянути питання щодо відшкодування моральної шкоди. Слід зауважити, що споживачі звільняються від сплати судового збору.

Таблиця 1

Організація захисту прав споживачів

Державний рівень	Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України
	Директорат безпечності харчових продуктів
	Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів
Обласний рівень	Головне управління Держпродспоживслужби у Київській області
	Управління захисту споживачів
Місцевий рівень (місто, район, ОТГ)	Відділ з питань торгово-побутового обслуговування населення та громадського харчування - сектору з питань захисту прав споживачів
	Відділ торгівлі та підприємництва – сектор з питань захисту прав споживачів
	Відділ економічної, інвестиційної діяльності та агропромислового розвитку - сектор з питань захисту прав споживачів

Список літератури

1. Книга скарг та пропозицій більше не є обов'язковою в Україні. Українська правда. Економічна правда. 06.03.2019 р. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2019/03/6/645894>.
2. Покупки через інтернет: поради юриста. Громадська спілка «Мережа правового розвитку». URL: <https://ldn.org.ua/consultations/pokupky-cherez-internet-porady-yurysta>.

Бабінян Л. Н.

здобувач вищої освіти,

Університет митної справи та фінансів,

Школяр М. С.

здобувач вищої освіти,

Університет митної справи та фінансів,

Новікова Л. Ф.

доцент кафедри банківської справи та фінансових послуг,

Університет митної справи та фінансів

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ І ВДОСКОНАЛЕННЯ РИНКУ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Основне завдання функціонування ринку банківських послуг полягає у підвищенні доходів банків і поліпшенні задоволення потреб клієнтів, розширенні їх купівельних можливостей, що в подальшому, у свою чергу, сприятиме розвитку національної економіки. Тому проаналізуємо сучасні тенденції розвитку ринку банківських послуг в Україні для пошуку основних напрямів його вдосконалення. До найбільш перспективних для більш активного застосування у вітчизняній практиці банківських послуг, які вже давно широко застосовуються у банківських установах провідних країн світу, можна віднести: трастові (довірчі) послуги, послуги зі збереження цінностей із наданням клієнтам у розпорядження сейфа і з прийняттям цінностей клієнта на збереження без їх доступу, консультаційні та інформаційні послуги зі створенням певної міжбанківської бази даних, гарантійні та посередницькі послуги, факторингові та лізингові операції, форфейтинг, тощо. Також перспективним на ринку банківських послуг можна вважати їхню модифікацію. Вона може здійснюватися шляхом надання їх на новій технологічній основі: з використанням систем віддаленого доступу інтернету, засобів мобільного зв'язку – послуга SMS-банкінг, через банкомати – надання пластикових карт тощо [3].

В Україні серед перспективних напрямів функціонування комерційних банків особливе місце може належати саме трастовим операціям, які передбачають управління майном і виконання інших послуг в інтересах і за дорученням клієнта на правах його довіреної особи. При здійсненні трастових операцій банк на підставі укладеного договору або за заповітом набуває відповідних прав і виступає розпорядником певного майна на користь довірителя чи третьої особи. І хоча надання трастових послуг може здійснюватися спеціалізованими компаніями і страховими фірмами, однак комерційні банки, що мають значний досвід і широкі можливості з виконання таких функцій, як облік операцій, зберігання цінностей у сейфах, депозитні операції, фінансовий аналіз і ухвалення рішень, займають, безумовно, лідируючі позиції в цьому сегменті ринку.

При цьому трастові послуги можуть надаватись як фізичним, так і юридичним особам [2]. На сьогодні в Україні розвиток трастових послуг комерційних банків поки що стримується через відсутність належної законодавчої бази, яка б регламентувала банківську діяльність у відповідних сферах. Наявні вади чинного законодавства, що має регулювати відносини довірчої власності, суттєво обмежують

можливості банків у здійсненні трастових операцій, не сприяючи активному розвитку цього сегмента вітчизняного ринку банківських послуг. Тому, як перспективний напрям організації трастових послуг у нашій країні, можна виділити операції з цінними паперами за дорученням клієнтів. Цей вид послуг може стати основою для подальшого розвитку інших типів трастових операцій [4].

Окрім трастових послуг, заслуговує на увагу такий важливий напрям банківської діяльності, як надання клієнтам кваліфікованих консультацій та інформації з різноманітних аспектів управління фінансами та організації господарської діяльності. Серед цих банківських послуг до числа найперспективніших напрямів можна віднести:

- консультації з питань застосування законодавчих, нормативних та інших актів, що регламентують господарську діяльність;
- підготовку і правову експертизу господарських договорів, зовнішньоторговельних контрактів, установчих документів різних підприємств, документів на отримання ліцензій з певних видів діяльності;
- консультації з питань діяльності на фондовому і валютному ринках, прогнозування динаміки валютних курсів і курсів цінних паперів, інвестування коштів, маркетингу, управління активами фірм, зовнішньоекономічної діяльності;
- консультації із загальних питань ведення бізнесу – збільшення капіталу підприємства, реорганізації, злиття, придбання інших компаній;
- консультації та рекомендації клієнтам – фізичним особам з питань купівлі і продажу цінних паперів, нерухомості та інших активів, управління доходами, а також оптимальних напрямів інвестування коштів;
- збір, аналітичну обробку і надання клієнтам найрізноманітнішої інформації про тенденції розвитку економіки на макrorівні, фінансовий стан, особливості господарювання, місце контрагентів на ринку, обмінні курси іноземних валют, поточну, господарську кон'юнктуру, стан світових ринків різних товарів та інші дані [3]. Найбільш реальними у перспективі розвитку вітчизняного банківництва залишається вдосконалення класичних гарантійних та посередницьких послуг, але реалізація яких у повному вимірі вимагатиме від персоналу банків глибоких знань особливостей функціонування господарських суб'єктів різних галузей економіки. Такого роду послуги можуть надаватись як у рамках уже наявних кредитно розрахункових відносин банків з основним контингентом клієнтури, так і в окремому порядку, на договірних засадах, що сприятиме залученню нових клієнтів.

Мова йде про:

- аудиторські послуги, що передбачають проведення комплексної перевірки банком усієї фінансово-господарської діяльності клієнта або окремих її аспектів;
- маркетингові послуги, пов'язані з пошуком нових ринків збуту для клієнта, організацією рекламної кампанії, добором партнерів, зацікавлених у господарських стосунках із клієнтом;
- гарантійні послуги, надання яких пов'язане з видачею банком зобов'язань за клієнта, виконання яких передбачає здійснення різних грошових виплат;
- виконання окремих внутрішніх операцій клієнтів (ведення бухгалтерського обліку, касового господарства, управління фінансами, виплата заробітної плати, регулювання постачання і збуту та деякі інші функції внутрішнього управління компанією) [3].

Важливе місце серед нетрадиційних банківських послуг займають факторинг та лізинг. Тракування дефініції «факторинг» в українському законодавстві можна

знайти у декількох правових актах, та згідно Закону України «Про банки та банківську діяльність», факторинг – це придбання права вимоги на виконання зобов'язань у грошовій формі за поставлені товари чи надані послуги, приймаючи на себе ризик виконання таких вимог та прийом платежів. Лізинг – це господарська операція, що передбачає передавання лізингодавцем права користування матеріальними цінностями іншим суб'єктам господарювання (лізингоодержувачеві). Розглянуті операції можуть загалом вигідно доповнити стандартний набір кредитно-розрахункових операцій комерційних банків, що є важливою перевагою в конкурентній боротьбі за залучення нових клієнтів та утримання наявних. Ширший асортимент послуг створює надійнішу основу для ефективного функціонування банку. Важливими тенденціями у розвитку ринку банківських послуг розвинутих країн є інституціоналізація, глобалізація та сек'юритизація, також активного поширення набувають інвестиційні та консультаційні банківські послуги. Європейські комерційні банки прискореними темпами освоюють інтернет- мережі, прагнучи наздогнати лідерів і захопити максимально можливу частку ринку. Банки прагнуть розвивати свої інформаційні технології, щоб іти в ногу з новими тенденціями у світовому банківському секторі. На сьогодні електронний банківський бізнес являє собою дешевий альтернативний канал для надання фінансових послуг порівняно з традиційними філіями і банкоматами. Серед проектів електронної комерції особливе місце посідає Інтернет-банкінг. Україна має певні позитивні чинники для розвитку системи Інтернет комерції – систему електронних міжбанківських переказів НБУ, системи біржових торгів, корпоративні платіжні системи (у т. ч. типу «банк - клієнт») низки комерційних банків, досвід роботи з міжнародними платіжними системами VISA, тощо [3]. В результаті, запровадження новітніх банківських технологій має стати запорукою сталого розвитку українського фінансового ринку, довіри населення до вітчизняних банків і широкого його залучення до розрахунків у безготівковій формі, прискорення платежів тощо.

Отже, серед найбільш важливих тенденцій, які спостерігаються в банківському бізнесі України, так і світу є: збільшення числа пропонованих банками послуг; загострення конкуренції між національними та іноземними банками; ріст застосування автоматизованих систем, електронних засобів передання фінансової інформації, інтернаціоналізація фінансових ринків, необхідність вдосконалення нормативного забезпечення банківських показників через зростання ризику фінансового краху банків. Перелічені тенденції суттєво змінили банківську справу в Україні. Суттєвим і основним недоліком, чому банки не виконують багатьох банківських операцій, які успішно пропонують своїм клієнтам банки економічно розвинутих країн, то це є недосконалість законодавчої бази, а також недостатня матеріально технічна база багатьох банківських установ. Та варто зрозуміти, що широка диверсифікація операцій і послуг дозволить банкам зберігати високий авторитет на економічну перспективу навіть за умов несприятливої господарської кон'юнктури.

Список літератури

1. Владимир О. Шляхи зміцнення позицій вітчизняних банків на ринку банківських послуг України. *Соціально-економічні проблеми і держава*. 2014. Вип. 1 (10). С. 221 – 232. URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2014/14vombpu.pdf>.
2. Дзюблюк О. Особливості розвитку ринку роздрібних банківських послуг в умовах перехідної економіки. *Вісник ТАНГ*. 2005. № 1. С. 74 – 83.
3. Зублюк О. Д. Ринок банківських послуг: теоретичні аспекти організації і стратегічного розвитку в Україні. *Банківська справа*. 2006. № 5/6. С. 23 – 25.
4. Кириченко О. Діяльність інвестиційних банків в Україні: проблеми та перспективи розвитку. *Банківська справа*. 2008. № 2. С. 57 – 72.

УДК 336.748.5

Брацун Т. С.
Белорусский государственный технологический университет,
Конопацкая А. В.
Белорусский государственный технологический университет

ПРИЧИНЫ И ПОСЛЕДСТВИЯ ДЕНОМИНАЦИЙ ВАЛЮТЫ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

Деноминацией называется изменение нарицательной стоимости (номинала) денежных знаков в целях упорядочения денежного обращения и упрощения расчетов. С 1994 г. белорусский рубль был деноминирован трижды. Целью работы является определение причин и последствий деноминаций белорусской валюты, произошедших в 1994, 2000 и 2016 годах.

История белорусской валюты начинается с 1992 г. при введении следующего соотношения: 1 белорусский рубль равен 10 советским рублям. При подготовке данных купюр к выводу в обращение стал наблюдаться рост инфляции (чрезмерного увеличения количества обращающихся в стране бумажных денег, вызывающее их обесценивание), который привел к завышению покупательской стоимости банкнот (способности денежной единицы быть обмененной на определенное количество товаров и услуг). Результатом инфляции стало повышение цен, что привело к новым сложностям в денежном обращении. Номинал новых банкнот, называемых тогда «белочками», «зайчиками», «зубрами» и т. п. в связи с изображенными на них животными, неофициально считался увеличенным в 10 раз. К примеру, банкнота в 1 рубль на самом деле обозначала 10 рублей, а купюра в 100 рублей – 1000 [1].

Решением данной проблемы послужила первая деноминация 24 августа 1994 г.: номинал валюты был уменьшен в 10 раз, были существенно пересмотрены цены на товары и услуги, покупательская стоимость банкнот приведена к их номиналу (минимальный – 50 копеек, максимальный – 10 000 рублей).

Относительная стабильность валюты наблюдалась с августа по декабрь 1994 г., но вскоре появилась необходимость в выпуске банкноты с номиналом 20 000 рублей. Всего за период с августа 1994 г. по декабрь 1999 г. было произведено 6 новых банкнот. В сентябре 1995 г. была выпущена банкнота в 50 000 рублей, в октябре 1996 г. – 100 000 рублей, в декабре 1998 г. – 500 000 рублей, в апреле 1999 г. – 1 000 000 рублей и, наконец, 5 сентября 1999 г. – 5 000 000 рублей. Причиной этому снова стал резкий рост инфляции, в результате которой рубль за этот период обесценился в 24 раза.

1 января 2000 г. состоялась вторая деноминация белорусской валюты с уменьшением номинала в 1000 раз. Вследствие этого 1 доллар, соответствовавший 281 000 белорусских рублей до деноминации, стал равен 320 рублям. Дизайн банкнот выпущенных после первой деноминации стали использовать и на новых купюрах с небольшим изменением цветового оформления. Минимальный номинал валюты составлял 1 рубль, а максимальный – 5000 рублей.

Необходимость во введение новых банкнот появилась уже в 2001 г., что послужило началом отпечатывания еще одного ряда банкнот: 10 000 рублей (апрель 2001 г.), 20 000 рублей (январь 2002 г.), 50 000 рублей (декабрь 2001 г.), а затем в связи с усилением роста инфляции еще 100 000 рублей (июль 2005 г.) и 200 000 рублей (март 2012 г.). К моменту выпуска последней 1 доллар был равен уже 8160 белорусских рублей, что вновь создавало проблемы с обращением денег, не

решенными первой и второй деноминациями. Также по причине неиспользования из оборота были выведены банкноты номиналом 1, 5, 10, 20 и 50 рублей [2].

Самой масштабной стала третья деноминация, состоявшаяся 1 июля 2016 г., которая обуславливала уменьшение номинала в 10 000 раз. Так, 100 рублей – самый низкий номинал банкноты, был заменен на самый низкий номинал нового денежного образца — 1 копейку. Всего в обращении появилось семь номиналов банкнот – 5, 10, 20, 50, 100, 200 и 500 рублей, и восемь номиналов монет – 1, 2, 5, 10, 20 и 50 копеек, а также 1 и 2 рубля. На момент проведения последней деноминации 1 доллар приравнивался к 2 белорусским рублям [3].

В результате проведения трех деноминаций на территории Республики Беларусь за период с 1994 по 2020 г. нарицательная стоимость рубля уменьшилась в 10 000 000 раз. Основной причиной деноминаций является рост инфляции, ведущий за собой увеличение цен на товары и услуги. Из этого следует, что деноминация не является эффективным методом решения данной проблемы.

Список литературы

1. Деноминация: [сайт]. URL: <https://myfin.by/wiki/term/denominaciya>.
2. Лычавко А. История падения рубля на территории Беларуси: [сайт]. URL: <https://news.tut.by/economics/307686.html>.
3. Банкноты и монеты Национального банка Республики Беларусь. Общие сведения: [сайт]. URL: <https://www.nbrb.by/coinsbanknotes>.

УДК 336.2

Булешна В. А.
здобувач вищої освіти
факультету управління та економіки,
Хмельницький університет управління та
права імені Леоніда Юзькова,
Крушинська А. В.
старший викладач кафедри менеджменту,
фінансів, банківської справи та страхування,
Хмельницький університет управління та
права імені Леоніда Юзькова

ОПОДАТКУВАННЯ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

На сьогодні рівень розвитку страхового ринку є важливим показником еволюції всієї фінансової системи країни. Зростання всіх галузей національної економіки залежить від безпечного функціонування страхового ринку і фінансової підтримки страхових компаній. Фінансове забезпечення страхового ринку допомагає створити ефективну систему захисту громадян, підприємств та країни в цілому.

Провідними принципами податкового регулювання страхової діяльності, що характерні для країн з розвиненими страховими ринками, є:

– переважання регулятивної функції оподаткування страхової діяльності над фіскальною;

– переважання національного регулювання над наднаціональним у питаннях, що стосуються видів і елементів податків, з одночасним формуванням однакових підходів до визначення податкової бази [1, с. 146 – 147].

Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи» [2] задекларував

переведення страховиків на змішану систему оподаткування, яка почала діяти з 1 січня 2015 року. Більшість страхових компаній на чолі із Лігою страхових організацій України вважає такий захід дискримінаційним по відношенню до страхового ринку.

Раніше оподаткування страхових компаній України передбачало відрахування до бюджету 3% від розміру доходу, отриманого від страхової діяльності. За чинним законодавством, до цього податку додали ще й 18% податку на прибуток, тобто була введена «змішана» система оподаткування. Була ідея перевести страховий ринок на загальну систему оподаткування, а в результаті отримали подвійний податок [3].

Незаперечною перевагою старої системи була прозорість системи оподаткування, оскільки сплачувалось лише 3% з премій, які надійшли, а також простота розрахунків для перевіряючих органів. Недоліком старої системи можна вважати необхідність сплати такого податку навіть у разі збитковості страхового бізнесу, що ставило його в нерівні умови з іншими фінансовими секторами. Одним із небагатьох плюсів нової системи можна назвати те, що встановлена нульова ставка оподаткування страхових премій з добровільного медичного страхування.

Досвід економічно розвинених країн світу свідчить, що найбільш ефективним засобом економічної політики держави щодо стимулювання будь-якої галузі є оптимальне оподаткування суб'єктів господарювання. Беручи до уваги, що страховий ринок України все ще перебуває на етапі свого формування та має значні перспективи розвитку, дуже важливо, щоб порядок оподаткування страхової діяльності сприяв його еволюції та стабільному функціонуванню.

На думку більшості науковців, для побудови ефективної системи оподаткування страхових компаній необхідним є запровадження єдиної ставки оподаткування, а також передбачення перехідного періоду як мінімум на два роки. Але підхід до питання оподаткування страхової діяльності повинен бути збалансованим, бо зростання ставки оподаткування може призвести до подорожчання страхових послуг та невиправданого збільшення собівартості страхового полісу.

Ідеальний спосіб оподаткування страхового бізнесу полягає у стягненні податку безпосередньо з корпоративного прибутку страхової компанії. Така система ставила б страховий бізнес у рівні умови з іншими підприємницькими структурами. Пряме оподаткування страхових прибутків покликане максимально точно зіставити валові доходи та витрати компанії з метою коректного підрахунку чистого прибутку [4, с. 850].

На нашу думку, важливо, щоб податкове регулювання страхової діяльності базувалося на принципах: переважанням регулятивної функції оподаткування страхової діяльності над фіскальною; переважанням національного регулювання над наднаціональним у питаннях, що стосуються видів і елементів податків, з одночасним формуванням однакових підходів до визначення податкової бази; комплексністю підходів до оподаткування страхової діяльності стосовно об'єктів і суб'єктів – платників податків; використанням особливого підходу до визначення податкового зобов'язання страховика.

Отже, для визначення напрямів подальшого зростання страхового ринку України важливо вирішити на основі комплексних розрахунків, яка система оподаткування буде сприяти позитивній та успішній роботі страхового ринку. На нашу думку, перспективним напрямом удосконалення оподаткування діяльності страхових компаній може бути перехід страховиків на диференційовану систему оподаткування, що значно зменшить вимивання коштів страхових організацій та бажання приховати реальні прибутки.

Список літератури

1. Тимошук О. В. Теоретичні аспекти податкового регулювання страхової діяльності. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. 2018. № 2. С. 146 – 152.
2. Про внесення змін до Податкового Кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи: Закон України від 28.12.2014 р. № 71-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/71-19>.
3. Податковий кодекс України: Закон України від 02.02.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
4. Пономарьова О. Б. Оподаткування страхових компаній в Україні: зарубіжний досвід, проблеми та перспективи. *Молодий вчений*. 2018. № 12. С. 847 – 851.

УДК 330.3

Воробець В. Є.

аспірант кафедри податків і фіскальної політики,
Тернопільський національний економічний університет

**ЦИФРОВІ ТРАНСФОРМАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ:
ЛЕГАЛІЗАЦІЯ РИНКУ ЦИФРОВИХ АКТИВІВ**

Трансформації фінансового сектору посилюють популярність цифрових активів та актуалізують наукові дослідження проблем цифровізації, запровадження технології блокчейну, що стала однією з альтернативних можливостей для здійснення грошових переказів. Застосування криптовалют демонструє беззаперечні переваги, лібералізуючи ринок фінансових активів та децентралізуючи фінансові операції.

Відомі та доступні в глобальному середовищі схеми віртуальної валюти поділяють на три категорії: 1) закриті схеми віртуальної валюти, які не мають майже ніякого відношення до реальної економіки; 2) схеми віртуальної валюти, які складаються з односпрямованих потоків, у яких блоки можуть бути придбані за допомогою «реальної» валюти на певній швидкості обміну, але зворотний обмін є неможливим і не допускається торгівля з іншими користувачами; 3) схеми віртуальної валюти, які складаються з двосторонніх потоків, у яких блоки можуть бути куплені та продані відповідно до плаваючих валютних курсів [1].

Фінансові регулятори України працюють над питанням визначення правового статусу криптовалют та законодавчого врегулювання операцій з ними з врахуванням останніх тенденції в розвитку таких технологій. Метою такого врегулювання є захист прав споживачів, протидія відмиванню коштів та інших протиправних дій, ідентифікація суб'єктів операцій (фінансовий моніторинг), механізм оподаткування отриманих доходів, декларування тощо.

В світовому господарстві серед регуляторів провідних країн світу, зокрема країн Європейського Союзу, немає єдиного підходу до визначення правового статусу криптовалют та регулювання операцій з ними. Тоді як кількість їх постійно збільшується і нині нараховується понад тисячу видів. Більшість регуляторів обережно підходять до законодавчих ініціатив та паралельно із власними дослідженнями уважно стежать за подальшим розвитком нових технологій і явищ для розробки найбільш ефективного підходу щодо регулювання операцій з криптовалютами.

В Україні у 2017 році Міністерством економічного розвитку і торгівлі було розроблено Концепцію державної політики у сфері віртуальних активів до 2021 року, метою якої є створення зрозумілих умов для ведення діяльності у сфері

віртуальних активів та віртуальних валют (криптовалют). Концепція пропонує на законодавчому рівні визначення основних термінів, що стосуються віртуальних активів, таких як «віртуальна валюта» («криптовалюта»), «віртуальні активи», «ІСО/ІТО», «майнінг», «смарт-контракт», «токен».

Відповідно доданої Концепції у 2020 – 2021 роках передбачено визнання провайдерів гаманців-зберігачів віртуальних валют (особи, які надають послуги для захисту приватних криптографічних ключів від імені своїх клієнтів, для зберігання та передачі віртуальних валют) суб'єктами первинного фінансового моніторингу; розробку спеціальних законодавчих актів щодо врегулювання використання віртуальних активів, смарт-контрактів та токенів (цифрова одиниця обліку в рамках розподіленого реєстру записів у формі даних, який має криптографічний захист, що може використовуватися для посвідчення наявності прав на об'єкти цивільного права та зобов'язальні відносини), проведення ІСО/ІТО.

Реалізація Концепції дасть змогу, зокрема захистити права споживачів у сфері віртуальних активів та віртуальних валют, юридично класифікувати діяльність. Учасники ринку отримають можливість користуватися банківськими послугами, офіційно залучати іноземні інвестиції, проводити ІСО/ІТО як українські компанії, укладати смарт-контракти та здійснювати бартерні операції з обміну товарів (послуг) на віртуальні валюти.

За оцінками Офісу ефективного регулювання, у 2017 році Україна входила в топ-10 країн світу за кількістю користувачів віртуальних валют. За експертними оцінками, розмір сегменту майнінгу (процес отримання криптовалют за допомогою потужностей спеціального комп'ютерного обладнання) в Україні перевищує 100 млн. доларів США на рік. Обсяг проведення ІСО/ІТО (форма залучення капіталу у вигляді емісії токенів, які у свою чергу передбачають зобов'язання організатора ІСО/ІТО спрямувати отриманий капітал на реалізацію заявлених цілей на визначених ним умовах) компаній з українським походженням чи розміщенням команд розробників у 2017-2018 роках - близько 100 млн. доларів США [2].

Першим реальним кроком для легалізації ринку віртуальних активів стало прийняття Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» [3], яке інституціалізувало віртуальні активи як об'єкт фінансового моніторингу. Відповідно до даного Закону віртуальний актив – це «цифрове вираження вартості, яким можна торгувати у цифровому форматі або переказувати і яке може використовуватися для платіжних або інвестиційних цілей» [3]. Дозволений поріг фінансових транзакцій у вигляді віртуальних активів зріс до 400 000 гривень.

Наразі триває обговорення законопроекту «Про віртуальні активи», який регламентує правовий статус і класифікація віртуальних активів; верифікує вимоги до випуску та обігу певних категорій віртуальних активів; визначає суб'єктів ринку віртуальних активів і відповідні критерії їх фінансового моніторингу; окреслює завдання та інструменти державного регулювання ринку віртуальних активів та протидії можливим зловживанням в цій сфері. Надалі важливо вирішити питання унормування оподаткування операцій з електронними грошима, можливості укладення смарт-контрактів (контракт, що укладається за допомогою спеціального комп'ютерного алгоритму і виконання якого здійснюється в автоматичному режимі).

З офіційним прийняттям електронних грошей як засобу платежу для національної економіки створяться додаткові конкурентні переваги: використання електронних грошей зменшує розрахунково-касові витрати, збільшуються число операцій з купівлі-продажу товарів, унеможливаються шахрайство та

зловживання, а безособовість розрахунків лише мотивує суб'єктів господарювання до їх використання; держава зможе збільшити надходження до бюджету, а також надходження іноземної валюти в Україну, створити нові високооплачувані робочі місця, отримувати об'єктивну статистичну інформацію щодо сфери віртуальних валют, стимулювати розвиток цифрової економіки та електронної комерції, інноваційної діяльності і зрештою гармонізувати законодавство України у сфері віртуальних валют із законодавством ЄС.

Список літератури

1. Волосович С.В. Віртуальна валюта: глобалізаційні виклики і перспективи розвитку. URL: file:///C:/Users/Dell/Downloads/EkUk_2016_4_8.pdf.

2. Мінекономрозвитку ініціює легалізацію криптовалют в Україні. URL: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?id=2cc04fa0-3577-49c7-a465-bd0fc3f61bed>.

3. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення. Закон України. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/T190361?utm_source=jurliga.ligazakon.net&utm_medium=news&utm_content=jl03&_ga=2.159171258.162262472.1590069574-1257031953.1582749388.

УДК 336

Гребінчук О. М.

канд. екон. наук,

завідувач кафедри фінансів та економіки,

Економіко-технологічний інститут ім. Р. Ельворті

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД У ВДОСКОНАЛЕННІ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ ДЕРЖАВИ

Протягом багатьох років наша держава поступово намагається будувати модель інноваційного розвитку економіки, однак попри всі впроваджені економічні реформи стан національної економіки України залишається невтішним. Також незмінною та науково вірною є думка про те, що фінанси чинять безпосередній вплив на експортно-імпорتنі операції, на формування долі національного доходу, що реалізується у результаті зовнішньоекономічної діяльності [2, с. 70].

Фінансова система України внаслідок історичного формування з використанням окремих елементів моделей фінансових систем країн СНД та впровадження різнопланових реформ виглядає гібридом з невдало підібраних для реалій держави розробок та заходів. Тому дослідження зарубіжного досвіду щодо успішного та сталого функціонування фінансових систем є актуальним.

Звертаючись до короткої характеристики систем провідних країн світової арени, варто відзначити фінансову систему Великобританії, яка походить з традиційної континентальної західноєвропейської моделі [3, с. 15], та включає квартет традиційних ланок: державний і місцеві бюджети, спеціальні позабюджетні фонди, фінанси державних підприємств. Державний бюджет країни розділений двома рівнями і включає: консолідований фонд, що представлений як комбінація поточних надходжень засобів і їх витрачання; національного фонду позик, куди включені доходи і витрати держави. Основна частина витрат фінансується з консолідованого фонду, який генерується переважно податковими надходженнями. Нововведенням у сфері витрат державного бюджету Великобританії став соціальний захист населення. Особливістю Британії також є підвищення витратних вкладень на освіту (з 2 % в 2005 до 5% в 2018 рр.). Доходи національного фонду позик формується за

допомогою включення відсотків, що поступають від корпорацій і місцевих органів влади, частини прибутку Банку Англії, засобів деяких спеціалізованих фондів.

Варто зазначити, що система міжбюджетного вирівнювання Великобританії складна і багатогранна в усіх складових країни, проте фінансова підтримка ґрунтується на принципах, однакових для усієї суб'єктів. Існує два основних види такої підтримки - блок-грант і грант на спеціальні цілі. В якості третьої ланки досліджуваної системи представлені спеціальні фонди. Їх більше 80 найменувань, серед яких головне місце відведене фонду національного страхування [1, с. 526].

У фінансовій системі ФРН кооперується три рівні бюджетів, формування яких відбувається, переважно, за рахунок надходжень фінансів через збір податків. При цьому слід врахувати, що прямі податки в Німеччині переважають і приносять в два рази більше надходжень, ніж непрямі. Для порівняння, в Україні саме непрямі податки приносять основну частину надходжень до бюджету. Переважна частина державних відрахувань витрачається на соціальне забезпечення, вторинні економічні, а також військові витрати, після йдуть витрати на наукові дослідження, освіту, управлінські витрати тощо. Уся система ФРН побудована на відповідності політики соціально-ринкової економіці. Значну увагу приділено соціальному забезпеченню та підтримці нормального рівня життя населення. Німеччина розділена на окремі фінансові округи, де в якості сполучної ланки між бюджетами призначені фінансові дирекції вищого рівня. Загалом ланки економічної системи є незалежними у вирішенні фінансових питань.

Основою системи державного регулювання стали бюджетні витрати на економіку. Лівова частка з них (до 90%) йде на фінансування інфраструктури виробництва. Витрати на воєнізацію складають приблизно 25-30%, де найбільшу питому вагу мають бюджети земель і общинні. Фінансування науково-технічних програм є завданням міністерства досліджень і технологій, доля витрат цього напрямку не перевищує 2-5%. Витрати на управління, які включають витрати на утримання державного апарату ФРН, складають близько 3% бюджету федерації. Центральна влада діє в цілях розширення можливостей і зміцнення позицій монополій, як у ФРН, так і на зовнішніх ринках, для чого з бюджету щороку спонсорується зовнішня «допомога». ФРН об'єднує у бюджеті істотну частину грошового капіталу країни. Одночасно держава за допомогою податкової та амортизаційної політики чинить активний вплив на накопичення капіталу в приватному секторі [1, с. 527].

Основу промислових підприємств, що належать державі, складають великі об'єднання господарських одиниць, у власності яких близько 2/3 усіх акціонерних капіталу державних підприємств. Уряд кооперує у своїй власності галузі, недостатньо рентабельні для монополій, у тому числі дорожнє господарство, будівництво автострад, аеродромів, житлове господарство.

Щодо фінансової системи України - з моменту зародження існують суперечки про проблематику визначення її основоположних моментів. Поза сумнівами залишається необхідність розширення державного фінансування розвитку, але крім того потрібні вагомі зміни фінансової системи [2, с. 72]. Основним базисом розвитку може стати вжиття наступних заходів:

1. Посилення контролю над операціями на ринку фінансів, зокрема, в області формування заборгованості корпорацій держави, над трансграничним рухом капіталів, а так само емісією інструментів фінансового господарювання (згідно наведеного вище структурного ладу ФРН);

2. Розширення функції НБУ, що відносяться до контролю над комерційними банками (застосовуючи технологію Великобританії);

3. Вливання засобів резервного фонду у фінансування довгострокових інвестиційних проектів (де найраціональніше розглянути систему грантів з Великобританії);

Економіка України в області приватної фінансової діяльності в переважній кількості спрямована на ведення короткострокових спекулятивних операцій з досить високим рівнем ризику. Крім того, існує суттєва проблема тіньових фінансових операцій. Основним кроком до поліпшення ситуації стане легалізація усіх тіньових витрат громадян на соціальні потреби. Наступним важливим моментом стане підтримка довгострокових за своєю природою процесів: розвитку високих технологій, медицини, освіти, культури. Це може здійснити програмний спосіб рішення проблем у сфері фінансів, де є доцільним запозичити досвід соціальної підтримки Німеччини.

Варто відзначити, що навіть грамотне впровадження зарубіжного досвіду з метою розвитку фінансової системи України в найближчому і віддаленому майбутньому не стануть значимими на практиці, без рішення основних проблем соціально-економічної нестабільності вітчизняної економіки.

Список літератури

1. Гарбар Ж. В., Кондукоцова Н. В. Зарубіжний досвід формування фінансової політики в країнах із розвинутою та трансформаційною економікою. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія: Економіка і суспільство*. Мукачево: 2018, № 17. С. 523 – 528.

2. Мейш А. В., Лисак О. М. Перспективи розвитку фінансової системи України. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. Хмельницький : 2019, № 1. С. 70 – 74.

3. Селіверстова Л. С. Особливості функціонування фінансових систем у зарубіжних країнах. *Економіка та держава*. Київ : 2018, № 3. С. 14 – 16.

УДК 368

Валуєва К. Д.

здобувач вищої освіти фінансового факультету,
Університет митної справи та фінансів,

Тополя В. І.

здобувач вищої освіти фінансового факультету,
Університет митної справи та фінансів

Науковий керівник:

Івашина С. Ю.

канд. екон. наук,

Університет митної справи та фінансів

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВДОСКОНАЛЕННЯ НАГЛЯДУ ЗА СТРАХОВИМ РИНКОМ УКРАЇНИ

Страхові компанії відіграють важливу роль в економічному житті країни. Головною функцією страхування є відшкодування ймовірних збитків фізичних та юридичних осіб у разі настання страхових подій. На даний час страхові компанії підпадають під потенційний негативний вплив ризиків, які можуть загрожувати їх платоспроможності та мати негативні наслідки для споживачів послуг страхування. Саме впевненість споживачів у надійності страхової компанії є однією з основних засад розвитку страхового ринку. Ефективне регулювання та нагляд за ринком роблять можливою таку впевненість та довіру до страховиків.

Так кількість страхових компаній протягом останніх трьох років поступово зменшується, особливо в 2019 році – на 61 страхову компанію [1].

Для більш наочного вигляду було проаналізовано валові премії та валові виплати за видами страхування та приведено їх на рис. 1.

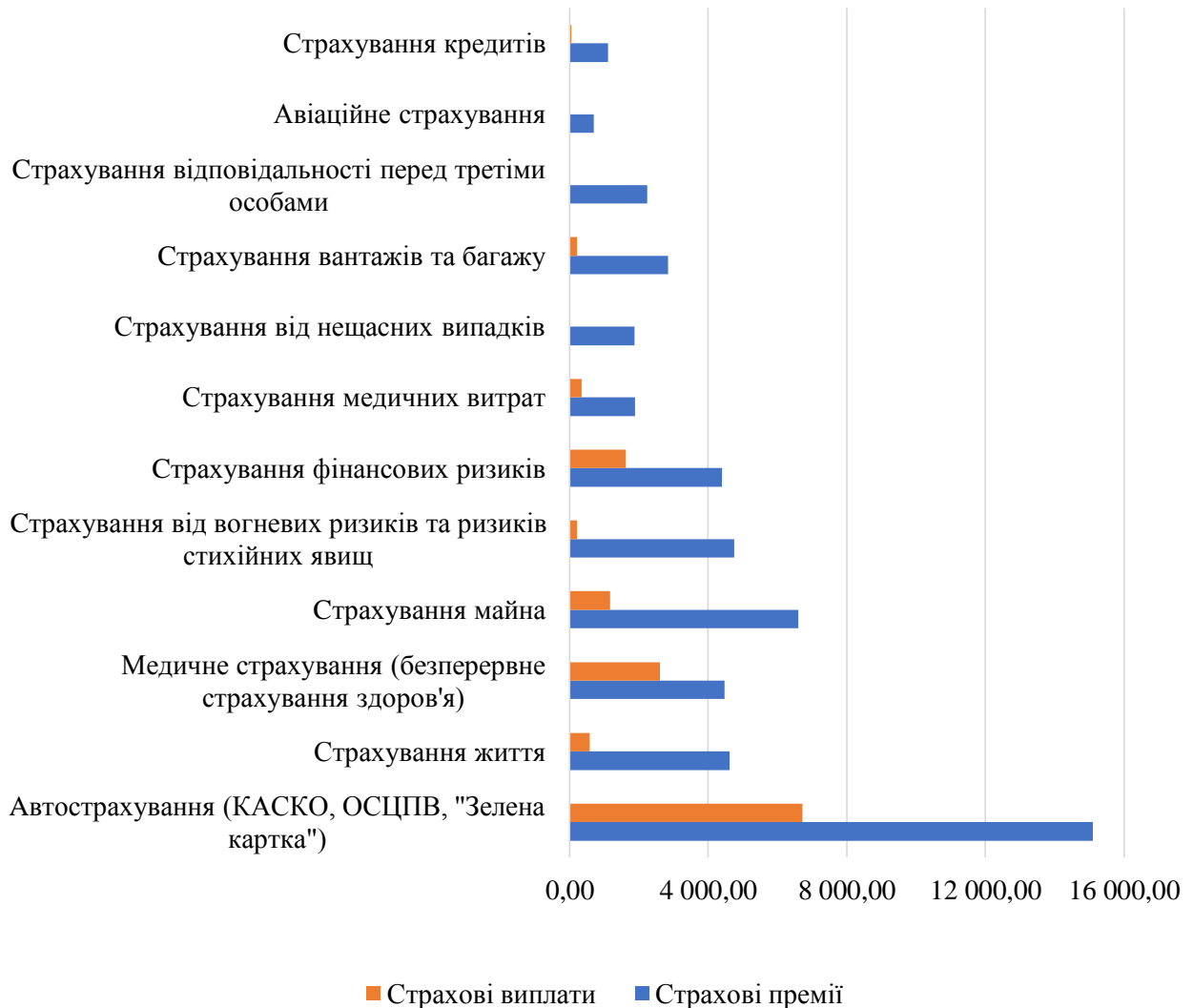


Рис. 1. Валові премії та валові виплати за видами страхування за 2019 рік, млн. грн.
Джерело: [1]

Частка валових премій із загального страхування («non-life») у 2019 році становила 91,3% від загальної суми страхових премій, і лише 8,7% було отримано зі страхування життя. У країнах ЄС частка премій за договорами страхування життя зазвичай значно перевищує половину та є джерелом довгострокового фінансування для фінансового сектору. Страхування життя за договорами накопичувального страхування в Україні є непопулярним і здійснюється переважно як ініціатива з боку роботодавців.

Основними проблемами страхового ринку України є недосконале законодавство та брак належного регулювання та нагляду за діяльністю та ринковою поведінкою страхових компаній і посередників. Це призвело до накопичення системних проблем, які потребують негайного вирішення. Наслідком цього є низька довіра до компаній сектору, не дає йому належно розвиватись.

Для покращення ситуації на ринку та подальшого його розвитку було прийнято низку заходів:

1. У вересні 2019 року було ухвалено Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо удосконалення функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг» (так званий закон про «спліт»), згідно з яким з 01 липня 2020 року Національний банк України стає регулятором та наглядовим органом на ринку страхування [2].

2. У квітні 2020 року НБУ випустив Білу Книгу «Майбутнє регулювання ринку страхування в Україні», в якій висуває пропозиції та нову модель майбутнього регулювання страхового ринку. В ній Національний банк встановив наступні елементи для побудови та впровадження нової моделі регулювання ринку страхування в Україні:

- посилення стандартів ліцензування, зокрема розкриття страховими компаніями структури власності, кінцевих бенефіціарних власників, підвищення вимог до ділової репутації акціонерів та осіб, які виконують ключові функції, процедури оцінювання професійної придатності осіб, які виконують ключові функції у страхових компаніях;

- встановлення відповідальності кінцевих бенефіціарних власників за діяльність страхової компанії та спеціалізованого перестраховика;

- встановлення вимог до корпоративного управління та системи внутрішнього контролю;

- встановлення вимог до системи управління ризиками;

- посилення вимог до прийнятності активів та оцінки їхньої якості, оцінки резервів, структури капіталу та рівня його достатності;

- формування системи раннього виявлення ризиків та вчасного реагування;

- розроблення процедури відновлення діяльності страхової компанії;

- розроблення процедури реорганізації або виходу страховика чи спеціалізованого перестраховика з ринку;

- встановлення вимог щодо обліку та звітності відповідно до МСФЗ;

- відкритість та комунікацію між регулятором та суб'єктами регулювання у процесі формування регуляторної політики та здійснення нагляду за ринком страхування.

Національний банк очікує, що впровадження нової моделі регулювання та нагляду за ринком страхування сприятиме досягненню таких цілей:

- підвищення рівня капіталізації, ліквідності та стійкості страхових компаній;

- диверсифікація страхових продуктів та посилення конкуренції на ринку страхових послуг;

- забезпечення високих стандартів захисту прав споживачів страхових послуг та власників полісів;

- прозорість функціонування ринку страхування та підвищення його привабливості для інвесторів [3].

Перелічені зміни повинні забезпечити підвищення довіри споживачів до страхового ринку, збільшення попиту на страхові послуги та його більш глибоке проникнення на ринок фінансових послуг України.

Список літератури

1. Підсумки діяльності страхових компаній за 2019 рік. URL: https://www.nfp.gov.ua/files/OgliadRinkiv/SK/sk_2019.pdf.

2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо удосконалення функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 28.04.2020 р. № 79-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/79-20>.

3. Біла книга: майбутнє регулювання ринку страхування в Україні. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/White_paper_insurance_fin_pr_2020-04-22.pdf?v=4.

УДК 368.1(476)

Джем М. С.
Белорусский государственный технологический университет,
Грушевский В. В.
Белорусский государственный технологический университет

РАЗВИТИЕ СТРАХОВОГО РЫНКА РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

Процесс перехода Беларуси к рыночной экономике совпадает с периодом переживаемой глобализации рынком промышленных товаров и финансовых рынков. Под глобализацией понимают процесс глобального объединения рынков и хозяйственных систем.

Одним из важнейших национальных проектов в Республике Беларусь является развитие страхования. Рынок страхования играет важную роль в экономическом развитии и является особенно значимым для стран с переходной экономикой по ряду причин. Во-первых, страхование представляет собой наиболее оптимальный способ сокращения убытков посредством управления рисками. Во-вторых, страхование – это неотъемлемая часть финансового рынка. Уровень капитализации и концентрации страховых организаций сравним с аналогичными показателями финансовых корпораций в развитых странах. Их высокий инвестиционный потенциал служит постоянным источником внутренних инвестиций. Как правило, именно страховой сектор является одной из главных предпосылок для формирования финансового рынка в странах с переходной экономикой, который в долгосрочной перспективе обеспечивает устойчивый экономический рост.

Целями и задачами развития страховой деятельности в период глобализации является построение страхового рынка Республики Беларусь так, чтобы он обладал финансовой устойчивостью, был способен конкурировать в условиях открытого финансового рынка и обладал достаточным уровнем капитализации. А для решения поставленной цели выделены следующие приоритеты развития страхового рынка:

- повышение эффективности деятельности и устойчивости страховых организаций;
- повышение уровня автоматизации предоставляемых страховых услуг и бизнес-процессов страховых организаций;
- повышение финансовой устойчивости страхового рынка.

Страховой рынок Беларуси в последние годы развивался достаточно динамично. Темпы его роста были в значительной степени обусловлены совершенствованием законодательства, регулирующего страховую деятельность; эффективностью проводимой государством денежно–кредитной, налоговой политики; повышением уровня доходов населения.

По состоянию страхового рынка на 01.01.2020 года количество страховых организаций в Республике Беларусь составляет 16 из них, 4 государственные организации, 4 организации с долей собственности более 50%. С участием иностранного капитала шесть. Количество брокеров тридцать [2].

Крупнейшая страховая компания страны Белорусское республиканское унитарное страховое предприятие «Белгосстрах», целью деятельности которого является защита имущественных интересов граждан и юридических лиц при наступлении страховых случаев. «Белгосстрах» является лидером по объему поступивших страховых взносов, его доля на страховом рынке около 60 %.

Среди негосударственных страховых организаций наиболее крупными являются «Таск», «Белингосстрах», «Купала», «Би энд БиИншуренс Ко» («B&B InsuranceCo»),

«Белвнешстрах», практически все из которых работают на рынке больше 8 – 10 лет и по праву завоевали доверие своих клиентов. В Республике Беларусь действует более 40 видов добровольного личного, имущественного страхования и страхования ответственности.

Начиная с 18 мая 2019 года формирование минимального уставного фонда, осуществляется только в белорусских рублях. Минимальный размер уставного фонда составляет 11 миллионов белорусских рублей, а для страховых брокеров он составляет 55 тысяч белорусских рублей. За 2019 год взносы страховых организаций республики по прямому страхованию и сострахованию составили 1 403,4 млн рублей. Темп роста страховых взносов за 2019 год по сравнению с 2018 годом составил 114,5% [1].

Финансовый потенциал страховой компании складывается из двух частей – привлечённого капитала и собственного капитала. Специфика страховой деятельности обоснована тем, что привлечённая часть капитала преобладает над собственной. Страхование основано на создании денежных фондов, источником которых являются средства страхователей. Эти средства не принадлежат страховщику, они лишь временно, на период действия договоров страхования, находятся в распоряжении страховой компании и предназначены для осуществления страховых выплат [3].

Таким образом в период глобализации, страховой рынок Республики Беларусь динамично развивается. Также следует отметить, что страхование, а следовательно, и страховой рынок являются важным звеном финансовой системы, которая выступает регулятором воспроизводственных процессов на макро- и микроуровне. Страховой рынок – это важный инструмент обеспечения непрерывности, стабильности развития общественного воспроизводства и средства защиты бизнеса и благосостояния граждан.

Список литературы

1. Основные показатели деятельности страховых организаций Республики Беларусь за 2019 год: [сайт]. URL: <http://minfin.gov.by/supervision/stat/2019/itogi/73835df64d1d4a10.html>.
2. Гвозденко А. А. Основы страхования. Москва: Финансы и статистика, 2011. 245 с.
3. Щербаков В. А., Костяева Е. В. Страхование: учеб. пособие. 3-е изд. М.: КНОРУС, 2009. 320 с.

УДК 336.1

Джурук Н. І.
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

ПОНЯТТЯ ТА ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ

У науковій літературі відсутнє єдине трактування терміну «публічні фінанси». В українському законодавстві також не наведено дефініцій та чіткого опису сутності цього поняття. Це своєю чергою ускладнює його розуміння як науковцями-економістами, так і службовими особами, чия діяльність пов'язана з управлінням, формуванням та розподілом публічних фінансів.

Разом з тим, публічні фінанси є важливою частиною існування та успішного функціонування будь-якої держави, адже саме вони є засобом задоволення потреб суспільства та підвищення його добробуту, тому правильне розуміння їх економічної сутності є вкрай важливим.

Н. Ю. Пришва визначає публічні фінанси як «сукупність суспільних економічних відносин, які спрямовані на формування, розподіл і використання публічних фондів, необхідних для безперебійного функціонування як держави загалом, так і її територіальних утворень, задоволення публічного інтересу» [1, с. 22].

Іноді публічні фінанси ототожнюють із державними, однак такий підхід є надто вузьким, оскільки державні фінанси – це лише одна зі складових частин публічних.

Більшість науковців поділяють публічні фінанси на державні (або загальнонаціональні чи центральні) та місцеві (субнаціональні) [2, с. 59 – 60; 3, с. 63]. І попри те, що на сьогодні державні та місцеві фінанси є відносно незалежними, їх доцільно об'єднувати в одну категорію, оскільки вони мають ряд ключових ознак, які відрізняють їх від інших категорій фінансів, а саме:

- відсутністю часових меж існування;
- підпорядкування публічним інтересам;
- пріоритетність видатків над доходами;
- примусовість участі у публічних фінансових відносинах усіх членів суспільства

тощо [2, с. 59].

Корелює із такою позицію і визначення поняття «публічні кошти, наведене у Законі України «Про відкритість використання публічних коштів». Зокрема, вони визначаються як «кошти державного бюджету, бюджету Автономної Республіки Крим та місцевих бюджетів, кредитні ресурси, надані під державні та місцеві гарантії, кошти Національного банку України, державних банків, державних цільових фондів, Пенсійного фонду України, фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування, а також кошти суб'єктів господарювання державної і комунальної власності, отримані ними від їхньої господарської діяльності» [4]. Разом з тим, варто наголосити, що «публічні кошти» - не те ж саме, що і «публічні фінанси», оскільки кошти – це грошові потоки, а фінанси – це економічні відносини, які їх регулюють.

А. А. Нечай виділяє також категорію фінансів суспільного призначення як суспільні відносини щодо коштів, які задовольняють суспільні інтереси, але не є ані державною, ані комунальною власністю [5, с. 56]. За такого підходу, з одного боку, може бути складність у розмежуванні публічних та приватних фінансів (оскільки фінанси з приватною формою власності підпадають під цю категорію), але з іншого боку дозволяє поставити на перше місце не тип власності, а мету, з якою створюються ті чи інші фонди грошових коштів.

Разом з тим, останнім часом в умовах глобалізації та укріплення економічних та політичних зв'язків з іншими державами у сфері публічних фінансів все більше відчувається вплив міжнародних організацій. Попри те, що кошти, отримані від них у підсумку все одно будуть віднесені або до державного бюджету, або до місцевих, є певна специфіка в управлінні ними. Оскільки ці кошти були залучені ззовні, а не генерувалися всередині економіки держави, вимоги до розпорядження ними мають бути суворішими та скеровуватися на певну мету, узгоджену з міжнародною інституцією, яка їх надала [6, с. 86].

Таким чином, до публічних фінансів входять кошти державного та місцевих бюджетів. При цьому останнім часом на формування публічних фінансів впливають не лише внутрішньодержавні суб'єкти, а і міжнародні організації. Основна відмінність публічних фінансів від приватних – підпорядкованість публічним інтересам, також їм властиві пріоритетність видатків над доходами, відсутність часових меж існування та примусовість участі усіх членів суспільства.

Список літератури

1. Пришва Н. Ю. Публічні доходи: поняття та особливості правового регулювання: монографія. К.: КНТ, 2008. 200 с.

2. Дяченко С. А. Публічні, державні та місцеві фінанси: співвідношення понять. *Держава та регіони. Серія Державне управління*. 2018. №4. С. 59 – 63.
3. Куценко Т. Ф. Публічні фінанси в Україні: зміст та структура з урахуванням сучасних тенденцій розвитку. *Економіка та держава*. 2016. № 6. С. 62 – 66.
4. Про відкритість використання публічних коштів: Закон України від 11 лютого 2015 № 183-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/183-19>.
5. Нечай А. А. Проблеми правового регулювання публічних фінансів та публічних видатків: [монографія]. Чернівці: Рута, 2004. С. 56.
6. Клімова С. М. Управління публічними фінансами як складова реформи державного управління в Україні. *Держава та регіони. Серія Право*. 2016. № 3. С. 84 – 89.

УДК 368.01 : 336.76

Доманчук А. І.

аспірант Державний університет «Житомирська політехніка»,
викладач Житомирський торгово-економічний коледж КНТЕУ

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ: ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ

Теоретичні розрахунки, що застосовуються в управлінні фінансами страхових компаній, сформовані на основі ідеального страхового портфеля – в якому всі ризики мають однакову ймовірність. Практичний досвід провідних страхових компаній показує, що сформувати такий портфель практично неможливо. З огляду на це, органи страхового нагляду в рамках регулювання фінансової стійкості страхових компаній встановлюють вимоги до співвідношення величини власних і залучених коштів. Проте, варто зауважити, що на управління фінансами страхових компаній також впливає:

- дисбаланс у формуванні теоретичних основ функціонування фінансів страхових організацій, а саме, понятійного апарату і методичного інструментарію;
- відсутність системного підходу при дослідженні методичного обґрунтування способів управління фінансами;
- складність адаптації інструментів фінансового управління до управління фінансами страхових компаній, що обумовлено специфікою останніх.

Управління фінансами - складний та багатокomпонентний процес, де специфіка страхової галузі вказує на особливі потреби страхових компаній в управлінні.

Оптимізація структури капіталу є однією з найбільш важливих і складних завдань, що вирішуються в процесі управління фінансами страхових компаній. Оптимальна структура капіталу страховика – це співвідношення використання власних і позикових коштів, при якому встановлюється найефективніша пропорційність між коефіцієнтом фінансової рентабельності і коефіцієнтом фінансової стійкості компанії, тобто максимізується її ринкова вартість. Особливості формування капіталу страховиків не дозволяють оптимізувати його структуру за допомогою загального інструментарію, адже в структурі капіталу страхової організації переважають страхові резерви, а формування і розміщення страхових резервів регламентується нормативними актами; позиковий капітал (банківські кредити) займає невелику питому вагу у валюті балансу; баланс має специфічні статті, відповідно до галузі. Тому оптимізація структури капіталу за найпоширенішими у фінансовій практиці критеріями: максимізації рівня фінансової рентабельності, ефекту фінансового левериджу, мінімізації його вартості і рівня фінансових ризиків, не може бути здійснена.

Особливості управління активами страхової організації (у складі загальної структури управління) обумовлені тим, що структура активів страховика принципово відрізняється від аналогічної структури активів підприємства. У складі інвестицій, які переважають в активах страхової організації, є статті, що притаманні лише страховикам. Крім того, правилами розміщення страхових резервів передбачені обмеження щодо максимальних обсягів активів кожної встановленої ЗУ «Про страхування» категорії, а також вимоги до якості таких активів, вимоги щодо наявності та рівня кредитного рейтингу активів певних категорій та/або банків та емітентів цінних паперів, у яких розміщуються кошти страхових резервів[1]. Тому загальний інструментарій управління активами для суб'єктів господарювання не може використовуватись страховою компанією.

Особливості в управлінні інвестиційною діяльністю страхової організації полягають у тому, що фінансові ресурси страхової компанії постійно знаходяться в русі. Кругообіг коштів страхової компанії представляє собою взаємодію відносно самостійних грошових потоків: акумулювання страхових премій і подальший їх розподіл серед страхувальників у формі страхових виплат; формування і використання власного капіталу в якості інвестиційного джерела і джерела фінансування поточної діяльності; інвестування тимчасово вільних коштів страхових резервів і отримання інвестиційного доходу. Значення інвестиційної діяльності страхових компаній обумовлює необхідність регулювання і управління вкладеннями як на макрорівні, так і всередині організацій. Отже, для формування збалансованого страхового портфеля необхідно дотримуватися принципів і рекомендованих структурних співвідношень активів і зобов'язань, встановлених законодавством, а не лише застосовувати загальні положення реалізації інвестиційної діяльності.

Можна зробити висновок, що існує необхідність встановлення нових підходів до організації та вдосконалення системи управління фінансами страхових компаній, яке забезпечуватиме підвищення конкурентоспроможності компанії, обумовлене реаліями сучасного страхового ринку.

Список літератури

1. Про страхування : Закон України від 07.03.1996 № 85/96. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua> (дата звернення: 23.05.2020).

УДК 336.7

Клименко К. В.

канд. екон. наук, старший науковий співробітник
відділу міжнародних фінансів та фінансової безпеки,
ДННУ «Академія фінансового управління»

РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ В УКРАЇНІ ЯК ОСНОВОПОЛОЖНОГО ФАКТОРУ ЕФЕКТИВНОЇ ПРОТИДІЇ ДЕРЖАВИ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ (ВІДМИВАННЮ) ДОХОДІВ ТА ФІНАНСУВАННЮ ТЕРОРИЗМУ

В сучасних реаліях розвиток нашої держави певною мірою залежить від розбудови системи державної протидії такому явищу як легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму, та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, база якої полягає в збереженні принципів функціонування фінансової системи та безпеки України.

Виходячи з цього конкретним кроком у створенні в Україні системи боротьби з відмиванням грошей, що носить організаційний характер, можна вважати прийняття Закону України «Про запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів,

одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» від 06.12.2019 р. №361-IX, що набрав чинності 28 квітня 2020 року [1].

Так, новим законодавчим актом окреслено наступний пласт аспектів, які направлені зокрема на вирішення таких питань як: реалізацію Рекомендацій Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF); імплементацію в законодавство України вимог Директиви (ЄС) 2015/849 Європейського парламенту та Ради «Про запобігання використанню фінансової системи для відмивання грошей та фінансування тероризму» та Регламенту (ЄС) 2015/847 «Про інформацію, що супроводжує перекази», які обов'язкові для впровадження членів ЄС та країн, які мають намір отримати членство в ЄС; виконання зобов'язань, взятих на себе Україною при підписанні Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, ратифікованою Законом України від 16 вересня 2016 року; впровадження рекомендацій зазначених в Звіті експертів Комітету Ради Європи MONEYVAL, наданих за результатами п'ятого раунду взаємної оцінки України у сфері протидії відмиванню коштів/фінансуванню тероризму, який затверджений на 55-му Пленарному засіданні MONEYVAL; виконання зобов'язань, визначених Меморандумом про взаєморозуміння між Україною та ЄС, ратифікованим Законом України «Про ратифікацію Меморандуму про взаєморозуміння між Україною як Позичальником та ЄС як Кредитором і Кредитної угоди між Україною як Позичальником, НБУ як Фінансовим агентом Позичальника та ЄС як Кредитором» [2]. Також встановлюються конкретні законодавчі зміни, які окреслені в наступних напрямках, а саме: закладається основа для можливості здійснення суб'єктами первинного фінансового моніторингу (СПФМ) дистанційної верифікації клієнтів, що є особливо актуальним в умовах поширення на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2; зменшується з 17 до 4 кількість ознак фінансових операцій, про які СПФМ зобов'язані обов'язково повідомляти Держфінмоніторинг [2].

Таким чином, СПФМ обов'язково інформуватимуть про фінансові операції, пов'язані з готівкою, переказом коштів за кордон, публічними діями та клієнтами з держав, що не виконують рекомендації міжнародних, міжурядових організацій, що провадять діяльність в антилегалізаційній сфері; збільшується поріг (з 150000 грн до 400000 грн) для фінансових операцій, про які СПФМ зобов'язані інформувати Держфінмоніторинг; разом з переходом на ризик-орієнтований підхід при поданні інформації про підозрілі фінансові операції суб'єктами первинного фінмоніторингу вводяться адекватні заходи впливу за порушення антилегалізаційного законодавства: від письмового застереження і штрафних санкцій у значних розмірах до анулювання ліцензії; розширюється коло СПФМ, до яких віднесено суб'єктів господарювання, які надають податкові консультації, осіб, які надають послуги щодо створення, забезпечення діяльності або управління юридичними особами та постачальників послуг, пов'язаних з обігом віртуальних активів; вдосконалюється процедура визначення кінцевих бенефіціарних власників; передбачаються механізми регулювання сфери обігу віртуальних активів, зокрема визначений регулятор для суб'єктів цієї сфери; здійснюється удосконалення механізму застосування цільових фінансових санкцій, відповідно до вимог 6 та 7 Рекомендацій FATF та Резолюції Ради Безпеки ООН 1267 та 1373, зокрема, запровадження процедури замороження активів та удосконалення положень щодо здійснення міжнародного співробітництва у зазначеному напрямку; запроваджується механізм покладання на третіх осіб для здійснення належної перевірки; встановлюються нові вимоги щодо супроводження переказів інформацією про ініціатора та одержувача коштів;

вносяться зміни до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів, зокрема в новій редакції викладена стаття 209 КК України (легалізація (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом). Також варто наголосити, що відповідно до пункту 7 розділу X Закону, органи державної влади зобов'язані протягом 3-х місяців з дня набрання чинності Закону, привести свої нормативно-правові акти у відповідність із Законом [1, 2].

Державною службою фінансового моніторингу України спільно з суб'єктами державного фінансового моніторингу підготовлено рекомендації для суб'єктів первинного фінансового моніторингу – банківських та небанківських установ щодо подання з 28.04.2020 р., до набрання чинності новими підзаконними нормативно-правовими актами, інформації до Держфінмоніторингу про фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу, іншої інформації, що може бути пов'язана з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванням тероризму чи фінансуванням розповсюдження зброї масового знищення та постановки на облік нових видів суб'єктів первинного фінансового моніторингу [3].

Також НБУ затвердив та оприлюднив нове Положення про здійснення банками фінансового моніторингу. Банки застосовуватимуть нові вимоги, а саме: для нових клієнтів – із дати набрання чинності законом (із 28 квітня); для існуючих клієнтів – під час планової перевірки їх даних (процедура КУС – «Знай свого клієнта»). Головна перевага – дистанційна ідентифікація та верифікація клієнта.

Інші концептуальні зміни нового Положення: затверджено три моделі визначення відповідального працівника за фінансовий моніторинг; встановлено порядок замороження / розмороження активів осіб із списку терористів; встановлено базовий перелік критеріїв ризику та індикаторів підозрілості фінансових операцій; запроваджено інструмент покладання. Банки зможуть використовувати результати ідентифікації та верифікації від зобов'язаних третіх осіб та доручати цю функцію агентам; надано ознаки неналежної системи управління ризиками банку [4].

Також, станом на кінець травня 2020 р. в Міністерстві фінансів України триває робота над розробленням нормативно-правових актів з питань здійснення фінансового моніторингу, в т. ч. і проекту наказу «Про затвердження форми та змісту структури власності та Інструкції щодо їх заповнення» [5].

Підсумовуючи вищевикладені зміни, варто відзначити, що Закон про фінансовий моніторинг значно удосконалив законодавство у сфері фінансового моніторингу та дозволить у майбутньому ефективно цілісно та системно вирішувати окреслені проблеми.

Список літератури

1. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення від 06.12.2019 №361-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-IX>.

2. 28 квітня набирає чинності новий закон про фінансовий моніторинг. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/28-kvitnya-nabiraye-chinnosti-novij-zakon-pro-finansovij-monitoring>.

3. До відома суб'єктів первинного фінансового моніторингу щодо набрання чинності Закону України від 06.12.2019 №361-IX! URL: <https://fiu.gov.ua/pages/dijalnist/funkcional/news/do-vidoma-sub-jektiv-pervinnogo-finansovogo-monitoringu-shhodo-nabrannya-chinnosti-zakonu-ukrajini-vid-06-12-2019-361-Ix.html>.

4. Положення «Про здійснення банками фінансового моніторингу» затверджене Постановою Правління Національного банку від 19 травня 2020 року № 65. URL: https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_19052020_65.

5. Мінфін розробляє нормативну базу з питань здійснення фінансового моніторингу. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/minfin_rozrobliacie_normativnu_bazu_z_pitan_zdiisnennia_finansovogo_monit_oringu-2149

УДК 657

Кльоба Л. Г.

канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, обліку та аналізу,
Інститут підприємництва та перспективних технологій,
Національний університет «Львівська політехніка»

Добош Н. М.

канд. екон. наук,
доцент кафедри фінансів, обліку та аналізу,
Інститут підприємництва та перспективних технологій,
Національний університет «Львівська політехніка»

НАПРЯМИ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКУ

В сучасних умовах ринок банківських послуг стає однією з найважливіших складових економіки. Загострення конкуренції веде до зростання уваги банків до питань поглибленого вивчення ринку банківських послуг, споживачів послуг – клієнтів, потреб їхнього бізнесу, вибору пріоритетних галузевих сегментів і груп клієнтів, розробки і впровадження нових послуг, просування їх на ринок, зміцнення і розширення клієнтської бази. Маркетинг лежить в основі роботи всіх бізнес підрозділів банку. Ефективна маркетингова діяльність сприяє зростанню прибутковості і зниження ризику банківської діяльності.

Значний внесок у розвиток теорії банківського маркетингу зробили Т. А. Васильєва [1], О. Д. Вовчак [2], І. О. Лютий [4], А. В. Мартишев [5] та інші. Однак окремі аспекти цієї проблеми з'ясовано не повністю, в тому числі, більш детального дослідження потребують питання пов'язані з використанням сучасного маркетингового підходу до вдосконалення управління банківською діяльністю.

На нашу думку, одним із головних чинників підвищення ефективності банківської діяльності можна вважати перехід від операційної орієнтації банківської діяльності до маркетингової. Їхня принципова відмінність полягає в тому, що при операційній орієнтації банк концентрує свої зусилля на технологічних, організаційних та облікових аспектах удосконалення банківських продуктів. Маркетингова орієнтація передбачає фокусування зусиль і можливостей банку на виявленні реальних і потенційних запитів клієнтів і пошуку способів їх найкращого задоволення, виходячи з фінансових, кадрових, організаційних, технологічних, законодавчих та інших обмежень.

Важливим завданням сучасного маркетингу є забезпечення процесів втілення новітніх інструментів дослідження та автоматизації банківських операцій і технологій зі вдосконалення наявних і створення та просування нових банківських послуг, поліпшення якості обслуговування клієнтів, що сприятиме задоволенню потреб клієнтів, забезпеченню фінансової стійкості та конкурентоспроможності вітчизняних банків [1, с. 19].

Одним із сучасних підходів у роботі банку з клієнтами є маркетинг партнерських відносин, який включає в себе встановлення і розвиток із ключовими клієнтами довгострокових партнерських відносин, заснованих на врахуванні взаємних інтересів при веденні бізнесу [2, с. 7].

На думку І.О. Лютого «Банківський маркетинг це – організаційно-управлінська стратегія пошуку засобів задоволення потреб клієнтури банку та самого банку за допомогою створення системи ефективного управління грошима, кредитами,

відсотками, валютами, розрахунками з урахуванням особливостей маркетингового середовища та існуючої кон'юнктури ринку позичкового капіталу» [4, с. 11].

Банківський маркетинг це діяльність спрямована на вивчення ринку і економічної кон'юнктури, конкретних потреб клієнтів банку і орієнтацію на потреби клієнтів при розробці нових послуг або вдосконаленні існуючих.

Можна виділити декілька основних напрямів маркетингової діяльності банків.

Перший напрям пов'язаний з проведенням маркетингових досліджень на основі первинної та вторинної інформації, прогнозуванням попиту на банківські продукти і послуги: аналіз зовнішнього середовища – аналіз соціально-економічного становища регіону, окремих галузей, підприємств, визначення прогнозів їх розвитку, виявлення можливостей і загроз зовнішнього середовища; аналіз банків-конкурентів з метою вивчення умов надання послуг, тарифів; сегментація клієнтської бази і сегментація ринку банківських послуг; вивчення потреб клієнтів у послугах, в тому числі нових; вивчення ступеня задоволеності клієнтів якістю та умовами обслуговування; аналіз внутрішнього стану банку, виявлення сильних і слабких сторін.

Другий напрям включає в себе діяльність по визначенню маркетингової стратегії, впровадження та здійснення маркетингового планування, розробки загального маркетингового плану і його складових частин - планів продажів відділень і продуктових планів бізнес підрозділів.

Третій напрям маркетингової діяльності складається з наступних елементів: розробка нових банківських продуктів і вдосконалення існуючих; ціноутворення; складання комплексів маркетингу; проведення рекламних кампаній, заходів, що стимулюють збут продуктів, просування їх на ринок.

Четвертий напрям містить напрямки діяльності по встановленню та розвитку довгострокових партнерських відносин між банком і клієнтами.

Кожен з цих напрямів являє собою окремий етап у маркетинговій діяльності банку. Вибір залежить від масштабу і спеціалізації банку, стратегії і розвитку, наявності маркетингової інформаційної системи, персоналу. Однак тільки комплексне застосування всіх чотирьох напрямів являє собою сутність банківського маркетингу [5, с. 81 – 82].

Результати досліджень потреб і переваг клієнтів у банківських послугах дозволяють говорити про те, що клієнти банку слабо поінформовані про його можливості з надання послуг і часто не уявляють, як за допомогою послуги, наданої банком, можна вирішити свою проблему. Тому ключовою фігурою при формуванні маркетингу партнерських відносин стає персональний менеджер. Однак з основних його функцій – з'ясування потреб і потреб клієнтів, інформування клієнтів про послуги, пропозиція їм нових послуг.

Орієнтація банку на задоволення потреб клієнтів у послугах, а також формування попиту клієнтів на певні їх види припускають знання персональними менеджерами способів і прийомів ведення переговорів. У зв'язку з цим стають актуальними ефективні технології встановлення контактів з клієнтами, презентації банківських послуг, підготовки комерційних пропозицій, робота з запереченнями клієнтів, завершення угод, післяпродажного супроводу.

Проведені нами дослідження дозволили визначити заходи, які необхідно здійснювати банкам для забезпечення ефективності маркетингового підходу до управління банківською діяльністю:

- проведення комплексного дослідження ринку і, в першу чергу, потреб клієнтів в банківських продуктах і послугах;
- проведення сегментації реальних потреб клієнтів;

- вплив банків на запити клієнтів через розробку і впровадження різних банківських інновацій;
- підпорядкованість діяльності всіх служб і підрозділів завданням своєчасного і якісного виконання маркетингових програм;
- поступова переорієнтація від поточних до перспективних планів;
- введення в організаційну структуру банку підрозділу маркетингу, який координуватиме всю діяльність в цьому напрямі;
- формування і зміцнення іміджу продуктів, які пропонуються банком ринку;
- суттєве посилення спостереження за діями конкурентів з метою здійснення своєчасної реакції банку на їх дії на ринку;
- залучення до розробки нових маркетингових ідей, нових видів банківських послуг не тільки колективу маркетингового підрозділу, а й всіх співробітників банку;
- проведення багатопланових і різноманітних маркетингових досліджень та координація на їх основі планів розвитку як основи виживання банку на ринку, бази його фінансового добробуту, інструменту зниження рівня ризику;
- використання банком на ринку єдиної концепції, яка пронизує всі стадії розробки впровадження і продажу банківських продуктів;
- забезпечення систематичного прогнозування ринку, визначення і зміцнення конкурентної позиції банку;
- цільове спрямування маркетингової діяльності на більш ефективне використання конкурентних переваг банку;
- підвищення ролі комунікаційної політики, постійне вдосконалення взаємодії банків із клієнтами.

Список літератури

1. Васильєва Т. А., Козьменко С. М., Леонов С. В. Маркетинг банківських інновацій. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2011. № 1. С. 13 – 28.
2. Вовчак О. Д., Кльоба Л. Г. Маркетинг як важливий чинник здійснення інвестицій. *Інвестиції: практика та досвід*. 2007. № 4. С. 4 – 8.
3. Кльоба Л. Г. Маркетинговий підхід до вдосконалення управління банківською кредитною діяльністю. *Економіка та держава*. 2016. № 5. С. 77 – 81.
4. Лютий І. О., Солодка О. О. Банківський маркетинг. К.: Центр учбової літ., 2009. 776 с.
5. Мартышев А.В. Маркетинг отношений. Учебное пособие. Владивосток: ДГУ, 2005. С. 81 – 84.

УДК 338.2

Легкоступ І. І.

канд. екон. наук,

асистент кафедри фінансів і кредиту,

Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьківця,

Мартинюк А. Ю.

здобувач вищої освіти 2-го курсу,

Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьківця

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОГО МАЛОГО БІЗНЕСУ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ФІНАНСУВАННЯ

Розвиток малого бізнесу сприяє структурній перебудові економічної системи, прискорює науково-технічний прогрес, створює умови для створення нової соціальної ланки. Однак, в умовах сучасності, виникають серйозні труднощі з фінансовою та кредитною підтримкою малих підприємств. Саме цей аспект і є

основоположною причиною уповільнення розвитку малого бізнесу та території України. Тому, дослідження існуючих джерел фінансування та шляхів кредитування, розробка інноваційних підходів до фінансово-кредитних складових ведення малого бізнесу є надзвичайно актуальним сьогодні. Необхідно визначити потенційні джерела фінансування малих підприємств в Україні, здійснити їх аналіз, дослідити якою є державна підтримка, як діє банківське кредитування малого бізнесу.

В умовах високої конкуренції та фінансово-економічної кризи, спричиненою пандемією вірусу COVID-19, більшість суб'єктів малого та середнього бізнесу навесні 2020 року були вимушені згорнути підприємницьку діяльність, внаслідок чого опинились у ситуації гострої нестачі фінансових ресурсів. З іншого боку, внаслідок запровадженого карантину зменшились доходи домогосподарств, що вплинуло на зниження їх платоспроможного попиту. В цих умовах вітчизняне бізнес-середовище для відновлення своєї діяльності потребує додаткової фінансової підтримки. Отримання кредиту від банку є найбільш популярним та доступним джерелом збільшення фінансових ресурсів малих підприємств. Але, як показано на рис.1, більша частка банківських кредитів за 2019 р. видавались на розвиток великих підприємств.



Рис. 1. Кількість виданих кредитів за 2019 р., за розміром компанії
Джерело: [3, с. 38]

Для приватних підприємців існує чисельна кількість кредитних програм від комерційних банків, спрямованих на збільшення капіталу та формування власного бізнесу. До них належать: кредит на придбання основних засобів і нематеріальних активів, інвестиційне кредитування, багаторазові кредити на будь-які потреби за одним об'єктом застави, кредит на поповнення обігових коштів і поточні потреби, кредит на придбання обладнання й автотранспорту, програма експрес-кредитування.

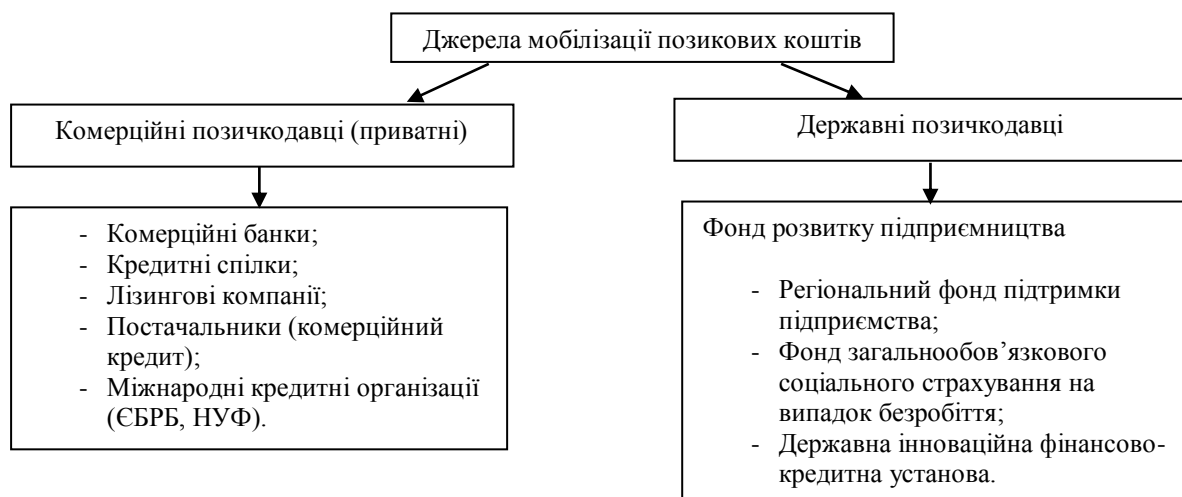


Рис. 2. Джерела мобілізації позикових коштів для підприємств малого бізнесу
Джерело: [2, с.62]

Серед позичкодавців з боку держави вирізняють Регіональні фонди підтримки підприємництва (РФПП), їх створюють в межах регіону чи області. Державні кошти РФПП використовуються на: реалізацію соціально спрямованих програм; впровадження освітніх програм і заходів, спрямованих на підвищення бізнес-культури; розвиток регіональної підтримки підприємництва; фінансову, консультативну, методологічну, інформаційну та ресурсну підтримку малого бізнесу [2, с. 65].

Цього року був створений державний Фонд розвитку підприємства (ФРП). Його основною метою є забезпечення фінансової та іншої супровідної підтримки приватних суб'єктів мікро-, малого та середнього підприємництва (ММСП) в Україні. Дана мета досягається завдяки операціям з українськими банками, небанківськими фінансовими установами та іншими постачальниками фінансових послуг або подібними установами. У зв'язку із тим, що досягнути цю мету можна виключно в умовах стабільно працюючої та розвиненої банківської системи, одним із основних завдань ФРП є також підтримка розвитку банківського сектору, спроможного забезпечити стійке довгострокове фінансування ММСП за прийнятною ціною [4]. Для підтримки мікро-, малого підприємництва найдієвішою програмою на сучасному етапі є програма: «Доступні кредити 5 – 7 – 9%», затверджена у 2020 році. Вона розроблена для того, щоб:

- спростити доступ суб'єктів мікропідприємництва та малого підприємництва до отримання кредитів від банків для втілення інвестиційних проєктів;
- збільшити обсяги виробництва, експорту та підвищити технології виробництва;
- покращити показники енергоефективності;
- створити оптимальні умови для впровадження інновацій;
- сприяти створенню нових робочих місць та поверненню трудових мігрантів в Україну.

На сучасну економіку безпосередній вплив мають інтеграційні процеси, тому варто досліджувати шляхи фінансування, які використовують іноземні підприємства. Так, вартим уваги є інноваційна установа, створена у США – Адміністрація малого бізнесу (АМБ). Працівники цієї організації розробляють і надають кредитні програми, реалізують програми термінової допомоги фірмам, які зазнали значних збитків внаслідок стихійного лиха.

На сучасному етапі підтримка від української банківської системи суб'єктів МСП не є стратегічним напрямком роботи. Це підтверджується тим, що частка банківських кредитів у структурі джерел фінансового забезпечення МСП в Україні менша 20%, а у країн з розвинутою економікою – не менше 60% [1, с. 22].

Виходячи з вищесказаного, можна зробити висновки, що за теперішніх умов економіки України та стану соціальної сфери, необхідним є посилити та удосконалити систему фінансової підтримки від держави, запровадити заходи, спрямовані на оптимізацію механізму фінансового забезпечення підприємництва. Державна підтримка малого бізнесу повинна бути спрямована на прийняття інноваційних рішень для вдосконалення організаційно-структурної частини, фінансово-податкових та майнових складових. Необхідним є термінова модернізація єдиних, прозорих механізмів, процедури реєстрації та діяльності суб'єктів малого бізнесу, їх фінансової підтримки з боку держави, покращення механізмів функціонування вже існуючих інститутів фінансової підтримки; сприяння розвитку співпраці малого, середнього і великого бізнесів.

Список літератури:

1. Як малим та середнім підприємствам України стати національними та глобальними чемпіонами? / Г. Вишлінський, Д. Яблоновський, Б. Прохоров, 2019. 48 с.

2. Фінанси малого бізнесу: навч. посіб. / А. А. Фастовець, І. В. Фисун. К.: Кондор-Видавництво, 2013. 302 с.
3. Збірник статистики підприємництва в Україні, 2019.
4. <https://www.bdf.gov.ua/uk>.

УДК 336.7

Пернарівський О. В.

канд. екон. наук, доцент кафедри
банківської справи та фінансового моніторингу,
Університет державної фіскальної служби України,

Калим А. Я.

здобувач вищої освіти ННІ ОМС
Університет державної фіскальної служби України

СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ГРОШОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Політика у сфері грошового обігу та кредиту має велике значення для кожної країни, оскільки вона спрямована на забезпечення ефективного функціонування економіки шляхом регулювання пропозиції грошей. Її ключовими цілями є: стабільність цін та обмінного курсу, зростання економіки, забезпечення зайнятості, збалансування платіжного балансу, зростання добробуту населення, тощо. Становлення незалежної України обумовило необхідність створення власної грошової системи, яка забезпечувала б самостійність державним структурам в інтересах національної економіки. Грошова система, як нормативно правове явище, містить ряд елементів, зокрема: найменування грошової одиниці; масштаб цін; види та сукупність грошових знаків, які мають статус законного платіжного засобу; регламентація безготівкових грошових розрахунків; регламентація готівкового грошового обігу; регламентація режиму банківського процесу; державні органи, які регулюють грошовий обіг та контролюють дотримання чинного законодавства. Сьогодні ця система тісно інтегрується в усі сфери економічного і соціального життя суспільства. Формування сучасної моделі грошової системи вимагає вивчення особливостей розвитку монетарної сфери економіки, аналізу ефективності монетарної політики та подальшого дослідження даної проблеми з використанням світового досвіду.

Різноманітні аспекти грошово-кредитного регулювання вивчалися в працях відомих вітчизняних економістів, зокрема: Я. Белінської, А. Гальчинського, А. Гриценка, О. Дзюблюка, В. Козюка, В. Лагутіна, І. Лютого, В. Міщенко, А. Мороза, П. Нікіфорова, О. Петрика, М. Савлука, А. Чухна та інших. Зокрема І. Лютий вбачає в сутності грошово-кредитної політики державне регулювання сфери грошового обігу та кредитних відносин. Основна мета такої політики підпорядкована загальноекономічній політиці держави і спрямована на досягнення економічної стабільності та прогресу в умовах оптимального рівня макроекономічних показників [2, с. 96].

Монетарна політика є основним механізмом у грошовій системі держави, завдяки якому реалізуються її головні суспільні призначення. Пріоритетною ціллю грошово-кредитної політики України залишається досягнення та підтримка цінової стабільності в державі. Другою за пріоритетністю ціллю є сприяння фінансовій стійкості, у тому числі стабільності банківської системи, якщо це не перешкоджає досягненню і підтриманню цінової стабільності. Третьою ціллю є сприяння додержанню стійких темпів економічного зростання та підтримка економічної політики Кабінету Міністрів України за умови, що це не перешкоджає виконанню перших двох цілей [1].

Одним із факторів, що сприяють стабілізації гривні, є низький рівень інфляції. Тому метою грошово-кредитної політики є досягнення та збереження цінової стабільності. З огляду на це, з метою виконання національними грошима зазначеної функції, центральні банки використовують такі інструменти та механізми грошово-кредитного регулювання: процентна політика, операції на відкритому ринку, зміна норм резервування. Так у 2019 році інфляція впала до 5% , досягнувши найнижчого рівня за шість років. У 2018 році інфляція в Україні оцінювалася в 9,8%. У 2017 році він становив 13,7%. За даними НБУ, споживча інфляція у листопаді 2019 року уповільнилась до 5,1% річних унаслідок як зміцнення обмінного курсу гривні, так і поліпшення інфляційних очікувань [3].

Аналізуючи грошову систему України за останні роки, слід виділити поступове стабільне зміцнення національної валюти. Так, стрімке зростання української гривні до американського долара з початку 2019 року зробило її світовим лідером за темпами укріплення. Згідно з інфографікою агентства Bloomberg, українська національна валюта зміцнилася до долара на 19%, тоді як російський рубль та єгипетський фунт, що йдуть на другій-третьій позиції, зміцнилися на 12% [4]. Серед причин зміцнення гривні виділяють жорстку монетарну політику та сприятливу цінову кон'юнктуру для українського експорту на зовнішніх ринках.

Отже, грошова система України пройшла нелегкий шлях від становлення до стабільного укріплення. Проте, для подальшого розвитку монетарної системи і грошово-кредитної політики важливим є розвиток національної економіки, зростання обсягів виробництва, збільшення ВВП та правильний напрям подальшої інтеграції економіки України. Ефективність грошової системи значною мірою пов'язана з її можливістю реалізувати основні цілі державної економічної політики. До таких загально визнаних стратегічних цілей належить висока зайнятість, економічне зростання, стабільність цін, процентних ставок, фінансових ринків, обмінного курсу на валютних ринках, підвищення ролі монетизації економіки і сприяння переходу до інвестиційно-інноваційної моделі розвитку.

Ефективне функціонування грошової системи має ґрунтуватися на застосуванні сукупності концептуальних принципів, серед яких:

- законність – надає грошовій системі юридичної легітимності серед її користувачів;
- забезпеченість грошової одиниці – акцентує на її стабільності;
- (де)централізація – вказує канали, за якими гроші потрапляють в обіг;
- незалежність – сприяє ухваленню емітентом грошей виважених і самостійних рішень;
- відкритість – формує взаємовідносини монетарної системи з економічним середовищем та іншими грошовими системами;
- доступність – уможливорює вільне використання користувачами власних коштів для обслуговування необхідних розрахунків.

Дотримання перелічених вище принципів формуватиме універсальний принцип довіри до грошової системи як основного інституту ринкової економіки і забезпечить її існування.

Список літератури

1. Про Національний банк України: Закон України від 18 черв. 2015 р. № 541- VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 1999, № 29, ст. 238.
2. Лютий І. О. Грошово-кредитна політика в умовах перехідної економіки. К.: Атака, 1999. 310 с.
3. Укрінформ, Економіка. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2341046-u-zovtni-spozivca-inflacia-spovilnilas-majze-na-2-porivnano-z-veresnem-nbu.html>.
4. Volodymyr Verbyany. World's Best-Performing Currency Cools Ukrainians' Lust to Leave. URL: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2019-12-20/world-s-best-performing-currency-cools-ukrainians-lust-to-leave>.

УДК 336.2

Пелиньо П. П.
здобувач вищої освіти гр. ФБ-33,
Інститут економіки і менеджменту
НУ «Львівська політехніка»
Науковий керівник:
Синютка Н. Г.
канд. екон. наук, доцент,
НУ «Львівська політехніка»

ОПОДАТКУВАННЯ КРИПТОВАЛЮТИ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

Стрімкий розвиток інформаційних технологій змінює сучасну економічну систему. Фінансові системи окремих країн світу удосконалюються і прогресують під впливом глобалізації. Це сприяє появі нових фінансових інститутів, інструментів та форм взаємодії.

Так в світі зв'явився новий аналог традиційних валют – криптовалюта.

Незважаючи на відсутність офіційної легалізації криптовалюти в Україні, згідно з даними Bitcoin Foundation Ukraine в 2017 році Україна ввійшла в Топ-10 країн з найбільшою кількістю користувачів Bitcoin.

Легалізація та оподаткування криптовалют в Україні – це актуальне питання, яким цікавляться інвестори, трейдери та звичайні люди.

Досліджуючи проблему оподаткування, слід визнати його або валютою, або нематеріальним чи інвестиційним активом, або товаром. На сьогодні вже є декілька країн які врегулювали діяльність з криптовалютою.

В Китаї криптовалюта розглядається в якості товару. У 2013 році Народний банк Китаю підготував повідомлення, відповідно до якого:

- фінансові установи не повинні брати участь в операціях з Bitcoin;
- bitcoin – віртуальний товар, а не валюта;
- веб-сайти, пов'язані з Bitcoin, наприклад, крипто валютні біржі, повинні бути зареєстровані в Телекомунікаційному бюро [1].

Оподаткування здійснюється відповідно до стандартних для товарів правилами: операції з криптовалютою обкладаються податком на прибуток (Corporate Tax), прибутковим податком (Individual Income Tax) і податком на приріст капіталу (Capital Gains Tax), а її продаж може обкладатися податком на додану вартість (Value-added tax)[1].

У США ситуація з регулюванням криптовалюти дещо складніша, адже Конституція США закріплює федеративний устрій держави. Таким чином, відносини, пов'язані з криптовалютами, регулюються не тільки федеральним правом, а й правом окремих штатів.

Наприклад в штаті Вашингтон криптовалюта – об'єкт грошових переказів. У цьому штаті діє Закон «Про уніфікацію фінансових послуг» (Uniform Money Services Act) [5]. Це означає, що компанії можуть здійснювати перекази криптовалют жителю Вашингтона лише після отримання ліцензії оператора по переказу грошових коштів. А в штаті Флорида – криптовалюта не вважається валютою [2].

Але недавно в США був представлений новий закон «Закон про криптовалюту 2020» в якому було закріплено такий статус криптовалют.

Він ділить криптоактиви на три види: «крипто-біржовий товар», «крипто-цінний папір» і «криптовалюта», а також пропонує «федерального регулятора» для кожної з категорій. Комісія з торгівлі товарними ф'ючерсами (CTFC) регулюватиме першу,

Комісія з цінних паперів і бірж (SEC) другу, а Мережа по боротьбі з фінансовими злочинами (FinCEN) останню [4].

На сьогодні жоден з органів Європейського союзу не прийняв будь-яких спеціальних правил регулювання криптовалютної діяльності.

Оподаткування криптовалют і операцій з ними здійснюється відповідно до національного законодавства держав-членів Європейського союзу, наприклад, в Норвегії, Фінляндії і Німеччині криптовалюта оподатковується податком на приріст капіталу і податком на багатство [2].

В Австрії криптовалюта розглядається податковими органами як нематеріальний актив, а її майнінг – як операційна діяльність. А дохід, що одержано в результаті, обкладається податком на прибуток.

Отже правове регулювання криптовалюти у світі є різним та знаходиться на різних етапах, починаючи від невизнання її та закінчуючи розробкою положень законодавчих актів. У різних державах криптовалюти виконують різні функції та мають різний правовий статус.

Оскільки в Україні здійснює свою діяльність найбільше в СНД біткойн-агентство «Купа», одним з проєктів якого є криптовалютна біржа. Доцільно було б перейняти досвід Китаю і вважати криптовалюти - віртуальним товаром, а веб-сайти, пов'язані з криптовалютою, наприклад, криптовалютні біржі, повинні отримати ліцензію від НБУ на ведення фінансової діяльності. Оподаткування здійснювати згідно стандартних правил які застосовуються для купівлі – продажу товарів.

Список літератури

1. Гавриляк О. Правове регулювання операцій з криптовалютою в Китаї. *EL International*. 16.02.2018. URL: <https://www.eternitylaw.com/konsalting-kriptovalyut/pravovoe-regulirovanie-operatsij-s-kriptovalyutami-v-kitae>.

2. Жаксиліков Т. М. Регулювання криптовалюти. Дослідження досвіду різних країн. грудень 2017. *Євразійська Економічна Комісія*. URL: <http://www.eurasiancommission.org/ru/act/dmi/workgroup/Documents/digest/%D0%A0%D0%B5%D0%B3%D1%83%D0%BB%D0%B8%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D0%B5%20%D0%BA%D1%80%D0%B8%D0%BF%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D1%8E%D1%82%20%D0%B2%20%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D1%85%20%D0%BC%D0%B8%D1%80%D0%B0.pdf>.

3. Каплан. А., Гадомський Д., Гелеткевич О., Оттер Т. Правове регулювання криптовалютного бізнесу. лютий 2017. *Axon*. URL: <https://axon.partners/wp-content/uploads/2017/02/Global-Issues-of-Bitcoin-Businesses-Regulation.pdf>.

4. Косован О. Закон про криптовалюта 2020 року: В Конгрес США внесли новий законопроект про регулювання криптоіндустрії. *Coinspot*. 20. URL: https://coinspot.io/law/us_and_canada/zakon-o-kriptovalyute-2020-goda-v-kongress-ssha-vnesli-novuj-zakonoproekt-o-regulirovanii-kriptoindustrii.

5. FinPost. Криптовалюти в Україні мають отримати правовий статус. *FinPost*. 27.10.2017. URL: <https://finpost.com.ua/news/5558>.

УДК 336.7

Пономарьова В. С.

здобувач вищої освіти,

Одеський національний економічний університет

Науковий керівник:

Деркач Ю. Б.

канд. екон. наук, ст. викладач,

Одеський національний економічний університет

РЕПУТАЦІЙНІ РИЗИКИ У БАНКІВСЬКОМУ БІЗНЕСІ

Нині виникає об'єктивна необхідність аналізу кількісної і якісної оцінки величини ризиків банківського сектора внаслідок наявності досить чіткого

взаємозв'язку між станом банківської системи й економічним ростом країни. До виникнення великої кількості ризиків банку призводять такі процеси як лібералізація руху капіталів, фінансова глобалізація, концентрація банками обсягів капіталів, зобов'язань та активів, яким характерна складність операцій, великий обсяг та складна заміненість [7, с. 108].

Взагалі, у теорії та практиці репутаційний ризик є недостатньо дослідженим та проаналізованим, тому недооцінюється більшістю фахівцями і топ-менеджерами банків. Однак, в умовах конкуренції на ринку банківських послуг саме такий вид ризику серед нефінансових ризиків здобуває все більшого та вагомого значення, тому що його недооцінка й ігнорування призводять до так би мовити катастрофічних для банків наслідків, в тому числі й банкрутства. Дослідженням проблематики репутаційного ризику банків займалися такі вчені, як В. В. Бабкин, Е. Гріффін, А. Заман, М. Акатсьєва, Ю. Євлахова, Ю. Кім, О. І. Лаврушин та інші, проте у більшості досліджень особлива увага приділяється як таким банківським ризикам у цілому, серед яких згадується й репутаційний.

Н. Маслов у своїй науковій праці стверджує, що для фінансово-кредитних організацій ділова репутація великою мірою визначає переваги клієнтів і партнерів, забезпечує міцність та ефективність ділових зв'язків, фінансові показники та ринкове благополуччя банку [2, с. 27]. Згодна з думкою Е. Гріффіна, що репутаційний ризик – це реальна чи потенційна загроза діловій репутації, яку, якщо не контролювати належним чином, може призвести до згубної для репутації кризи. Сутність репутаційного ризику банків чітко обґрунтовані в нормативно правових актах Національного банку України та Базельського комітету з питань банківського нагляду. Базельський комітет у проміжних консультативних документах висвітлює досить важливі моменти, що пов'язані з репутаційним ризиком банків [7, с. 109].

Слід зазначити, що Національний банк України пропонує визначати ризик репутації банку як наявний або потенційний ризик для надходжень і капіталу, який виникає через невдале сприйняття іміджу банку клієнтами, контрагентами, акціонерами (учасниками) або органами нагляду, який впливає на спроможність банку встановлювати нові відносини з контрагентами, надавати нові послуги або підтримувати існуючі відносини, та може призвести банк (або його керівників) до фінансових утрат або зменшення клієнтської бази, притягнення до адміністративної, цивільної або кримінальної відповідальності [3]. Репутаційний ризик банку передбачає можливість понесення певним банком збитків через формування у думці суспільства негативної інформації про банк. Репутація перш за все є основою довіри. Це сукупна оцінка суспільством діяльності банку, а також дій його реальних власників. Банківський бізнес будується та ґрунтується саме на довірі клієнтів.

Існує велика кількість чинників, факторів, які сприяють виникненню репутаційних ризиків. К. М. Тростянська, для більш глибокого розуміння факторів впливу на репутаційний ризик пропонує дворівневу класифікацію зовнішніх (мікро/макрорівень) та внутрішніх (фінансових і нефінансових) [4, с. 13]. До внутрішніх факторів, як приклад, слід віднести самі такі: недотримання банком і його персоналом законодавства, установчих і внутрішніх документів банку, правових норм, невиконання банком договірних зобов'язань перед вкладниками, відсутність роботи над образом банку й контролю над іміджем тощо. Щодо зовнішніх: виникнення в банку конфлікту інтересів з акціонерами, клієнтами, партнерами, ЗМІ, іншими зацікавленими

особами, надзвичайна подія, що порушує діяльність банку та багато інших. На мою думку, вплив різних чинників на репутаційні ризики є досить складним та взаємопов'язаним процесом, адже часто один чинник ризику породжує появу

іншого, чим ще більше підсилює репутаційні ризики. Прикладом цього може слугувати недостатня інформаційна прозорість банку, що може викликати внутрішнє шахрайство з боку його персоналу, розпускання помилкових слухів про діяльність банку, опублікування негативної інформації про банк у засобах масової інформації.

Варто також відмітити, що існує чималий перелік методів оцінки рівня репутаційного ризику банку, при цьому кожен з них має свої недоліки та переваги щодо застосування у конкретній ситуації. Наприклад, у групі кількісних оцінок найбільш широко використовується ринкова оцінка, що є досить поширеною закордоном. Щодо якісних підходів, то тут відіграє велику роль метод експертних оцінок.

Безпосереднє управління репутаційним ризиком банку на практиці повинно включати в себе процес виявлення, ідентифікації, оцінки, моніторингу, контролю і обмеження рівня ризику. Виявлення та ідентифікація репутаційного ризику здійснюється шляхом збору, узагальнення та систематизації інформації про ділову репутацію банку. Для цього служба ризик-менеджменту повинна опрацьовувати матеріали, які з'являються в засобах масової інформації про банк, використовувати при цьому також усі можливі джерела такі як різного роду опитування як клієнтів, так і контрагентів. Щодо можливостей зниження рівня ризику, необхідно поліпшити фінансовий стан на основі удосконалення менеджменту банку чи підвищити рівень транспарентності за рахунок реконструкції інтернет-сайту.

Необхідність виокремлення і більш докорінного вивчення репутаційних банківських ризиків виникла в результаті аналізу причин виникнення кризових явищ у 1998 р., 2008 – 2009 рр., та з 2014 по теперішній час у банківському секторі України. Експерти ранжують банківські ризики за ступенем важливості і зазначають, що репутаційний ризик становить 20%. За результатами дослідження відомих аналітичних ресурсів у галузі міжнародного бізнесу Pricewaterhouse Coopers (PwC) и Economist Intelligence Unit (EIU) репутаційний ризик в банківському секторі поступається і кредитному і ринковому ризикам, проте значення його постійно зростає [1, с. 41]. Як яскравий приклад можна навести думку та позицію багатьох українських та зарубіжних банків. Як приклад, АТ «Сбербанк» вважає за необхідне підтримувати постійний достатній рівень ліквідності для погашення своїх зобов'язань у належний строк як у звичайних, так і в надзвичайних умовах, не несучи при цьому невиправданих збитків і без ризику для репутації банку [6]. Значну увагу ризику репутації приділяють центральні банки світу. Майже одноголосно вони стверджують, що ризик репутації має наслідковий характер, тобто виникає від інших видів ризику. Це означає, що ризик репутації можна знизити завдяки налагодженню ефективного управління іншими первинними ризиками [8, с. 22]. А щодо АТ «Укресімбанк», то слід відмітити, що він виділяє ризик репутації як самостійний вид поряд із кредитним, ліквідності, ринковим, операційним, а також стратегічним. Оскільки ринкові умови і структури банків є різними, не існує єдиної системи управління ризиками, прийнятної для всіх банків. Кожна установа має розробити свою власну програму та системи управління ризиками, відповідно до своїх потреб і обставин [5]. Через нестабільність політичної та економічної ситуації в Україні проявляється загострення напруженості в суспільстві та посилення паніки в рядах вкладників, які продовжують вилучати свої заощадження з банківських рахунків. Слід зазначити, що українські банки заштовхнулися багатьма проблемами, з яких можна виділити скорочення припливу коштів із приватного сектора, суттєве падіння курсу національної валюти та втрату довіри з боку вкладників. На тлі цих зазначених проблем питання управління репутаційним ризиком набуває особливої актуальності [5].

Підсумовуючи усе вищесказане, можна зробити висновок, що репутаційний ризик у структурі банківських ризиків відіграє важливу роль, адже він безумовно пов'язаний із проблемою зменшення рівня або втрати довіри, авторитету, поваги та лояльності до банку з боку різних груп громадськості, негативно позначається на загальному образі певного банку, впливає на всі види діяльності банку. А також доцільно було би зазначити, що саме цей ризик супроводжує банк протягом усього життєвого циклу.

Список літератури

1. Загурський О. М. Сутність репутаційних ризиків та особливості управління ними у банківському секторі. *Фінансово-кредитна діяльність*. 2017. С. 38 – 44.
2. Маслова Н. Бренд банку: сутність, елементи, вплив на клієнтів. *Вісник КНТЕУ*. 2010. № 5. С. 24 – 32.
3. Постанова Національного Банку України «Положення про здійснення банками фінансового моніторингу» від 26.06.2015 № 417. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0417500-15>.
4. Римар А. О., Буряк А. В. Репутаційні ризики банківського сектору: інституційні прояви суспільної довіри до фінансового сектору країни. *Економіка. Фінанси. Право*. 2017. № 12/3. С. 10 – 14.
5. Сагач Т. О. Вплив ризику репутації на діяльність банківської установи. *Стратегічні складові фінансової стійкості і безпеки банківської системи*. 2014. URL: http://www.confcontact.com/2014_05_15/2_sagach.htm.
6. Фінансова звітність АТ «Сбербанк» за 2018 рік: [сайт]. URL: <http://www.sberbank.ua>.
7. Христін А. І. Сутність та чинники виникнення репутаційного ризику банків. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. № 8 (2). С. 108 – 111.
8. Шульга Н. П., Баланчук Д. В. Феномен ризику репутації банку. *Економіка та держава*. 2019. № 6. С. 21 – 26.

УДК 336.2

Савуляк В. М.
здобувач вищої освіти гр. ФБ-34,
Інститут економіки і менеджменту
Національний університет «Львівська політехніка»
Науковий керівник:
Синютка Н. Г.
канд. екон. наук, доцент,
Національний університет «Львівська політехніка»

МАЙНОВЕ ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Податки займають провідне місце в державності тієї чи іншої країни, оскільки вони становлять основну частину наповнення державного бюджету грошовими коштами, для виконання державою своїх функцій, і, як результат, покращують соціально-економічний стан країни.

На сьогодні, Україна здійснює ряд реформаційних перетворень для запровадження політики децентралізації, що звільняє руки місцевим органам самоврядування на здійснення важливих реформ і перетворень та покращення становища регіонів. Для надання цих привілеїв місцевим органам, слід забезпечити стабільне надходження доходів місцевого бюджету. Одним з найбільш вагомих критеріїв місцевого бюджету є майнове оподаткування.

Проблемі майнового оподаткування приділяли увагу такі українські вчені як Я. П. Квач, В. Я. Князькова, Ю. М. Лисенков, О. Я. Мельник, І. В. Педь та інші [1, с. 1].

Метою дослідження є проведення об'єктивного аналізу дієвості майнового податку в Україні, виявлення основних недоліків та неточностей і надання пропозицій щодо їх вирішення.

Податки на майно – це, перш за все, плата за право володіння, тобто їх існування обумовлюється необхідністю оподаткування власності. Виходячи з зазначеного, суб'єктами оподаткування повинні бути власники майна, але на практиці досить розповсюдженим є визначення суб'єктами податкових відносин як власників, так і користувачів [3, с. 8].

В пошуках інформації про методику реалізації майнового податку мною виявлено, що майнове оподаткування високорозвинених зарубіжних країн – дуже ефективно з точки зору концепції його справляння. Воно є досить сприятливим для економічного зростання, оскільки:

1. Це один з основних фіскальних джерел наповнення місцевих бюджетів [4, с. 182].

2. Змушує власників ефективніше використовувати належні їм активи.

3. Є соціально ефективним, сплаті податків підлягають усі верстви населення, а база оподаткування формується виходячи з ринкової вартості.

4. Нарахування здійснюється в електронному вигляді, що унеможливорює «тінізацію» і ухилення від сплати.

5. Не вразливі до «оптимізації», натомість непрямо, але дуже ефективно обкладають «тіньові» доходи, як населення, так і підприємств – що є досить актуальним для України [3, с. 6].

Проте, застосування цього податку в Україні є значно пасивнішим, що утворює соціальні розриви, це стосується бідного населення, яке часто переплачує, а заможніші верстви – недоплачують.

Ситуацію погіршує свавілля місцевої влади, яка надає пільги «своїм» підприємствам, чи тим, які належать впливовим власникам – очевидно, не тільки з мотивів розвитку територій [2].

З цього приводу професор М.І. Зверяков зазначає, що олігархи володіють найвищою монопольною владою, яка породжує повсюдну корупцію і величезний розрив у доходах між надбагатими та рештою населення і, як наслідок, низький темп зростання ВВП в останні роки [3, с. 2].

Податкова реформа 2015 року внесла суттєві зміни у майнове оподаткування України. Новий податок на майно тепер консолідує три податки: нерухоме майно, відмінне від земельної, податок на землю і податок власника транспортних засобів.

В Україні за час справляння, даний податок має позитивну динаміку, проте повний кількісний потенціал його ще не досягнуто. Для країн ОЕСР норма податкового надходження в середньому 5,4 – 5,6% [3, с. 23]. В Україні він не перевищує 3,7%. До основних причин такого рівня варто віднести:

– погану систему адміністрування, нечітке обрахування податку через територіальну прив'язаність, а також диверсифікацію різного роду угідь.

– базою нарахування прийнято вважати площу, а не ринкову вартість;

– серйозною проблемою залишається рішення щодо окупованих територій ар крим, луганської та донецької області;

– а також тіньові операції з нецільового призначення земель.

В результаті досліджень, хочу навести власні пропозиції для розв'язання проблеми:

– створення єдиної, інформаційної електронної бази даних з чіткими обчисленням вартості угідь, майна і їх ринкової вартості;

– перегляд доцільності пільгового нарахування;

– необхідно врахувати територіальні відмінності;

– скасування розрахунку за площею, а здійснювати оцінку за ринковою вартістю;

– надання права враховувати рівень доходів власника об'єкта;

– оподатковувати не лише дороги автомобілі, а торкатися більш екологічного аспекту і підвищувати ставку враховуючи викиди CO₂.

Список літератури

1. Баранова В. Г. Дієвість майнового оподаткування в Україні : дис. докт. ек. наук. Одеський національний економічний університет, 2018.
2. Буде краще. Майнове оподаткування: сучасний стан та перспективи розвитку. Київський Національний торгово-економічний Університет. 2017. URL: <https://knute.edu.ua/file/NjY4NQ==/35807776e1e92c0115bd5db6ae8bf2fa.pdf>.
3. Зверяков М. І. Про зміну моделі економічного розвитку. *Економіка України*. 2015. № 6. С. 41 – 49.
4. Статистичний збірник «Бюджет України» 2018. *Міністерство Фінансів України*. 2019. № 4. С. 177 – 203.

УДК 336.7

Тутов Д. О.
здобувач вищої освіти,
Одеський національний економічний університет
Науковий керівник:
Деркач Ю. Б.
канд. екон. наук, ст. викладач,
Одеський національний економічний університет

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ В БАНКІВСЬКІЙ СФЕРІ

Однією з особливостей сучасної економічної системи є її постійна та стрімка схильність до змін, що відображається на банківській сфері. Наприклад, якщо раніше поняття банку розглядалося здебільшого лише як фінансова установа, яка може приносити дохід проводячи певні операції, то на сьогоднішній день комерційні банки перетворюються в інститути цивілізованого глобального ринку, що являють собою великі високотехнологічні центри обліку та обробки фінансової інформації, реалізації механізмів фінансування різних секторів економіки і перспективних форм життєдіяльності суспільства [1, с. 71]. Можна сказати, що разом із підвищенням ролі банківських установ у економічній системі виріс і рівень відповідальності банків. Іншими словами, банки соціалізуються, підходять до своєї справи більш етично, встановлюючи певні стандарти, звідки і випливає поняття «соціальна відповідальність». Особливо актуальною ця тематика є для України, яка в останні роки проводить значні реформи, орієнтуючись на досвід банківських систем розвинутих європейських країн, де соціальна відповідальність стоїть на досить високому місці.

Тематика соціальної відповідальності в банківській сфері не досить досліджена, але з останніми роками все частіше і частіше дана тематика зустрічається у працях таких вітчизняних авторів як: Н. А. Супрун, Т. В. Башинський, О. М. Діденко, С. Б. Єгоричева, І. П. Малик та ін.

Незважаючи на кілька десятиліть практичного використання, вчені так і не зійшлися на єдиному визначенні терміну «соціальна відповідальність». Одне з найбільш вичерпних визначень соціальної відповідальності сформульовано у Міжнародному стандарті ISO 26000 «Керівництво з соціальної відповідальності» 2010 р. Згідно з цим документом «соціальна відповідальність – це відповідальність організації за вплив своїх рішень та діяльності (продукти, послуги, процеси) на суспільство і навколишнє середовище, що реалізується через прозору та

етичну поведінку, яка: допомагає сталому розвитку, здоров'ю та добробуту суспільства; зважає на очікування зацікавлених сторін; не суперечить відповідному законодавству та міжнародним нормам поведінки; поширена в усій організації і практикується у її відносинах (діяльність організації в рамках сфери свого впливу)» [2].

Варто також зазначити, що Організація економічної співпраці та розвитку (OECD) розглядає соціальну відповідальність як сталий розвиток і передбачає збалансованість економічних, соціальних та екологічних цілей суспільства, інтеграцію їх у взаємовигідні принципи та підходи [3].

Щодо соціальної відповідальності у банківській сфері, автору найбільше імпонує думка І. М. Польової про те, що соціальна відповідальність банківського бізнесу означає дотримання засад якісного управління та ефективного ведення діяльності, орієнтованої на довгострокову перспективу, тобто врахування не лише економічної вигоди при веденні банківського бізнесу, а й чинників соціальної стабільності, корисності для території присутності та місцевого населення [4, с. 121].

Розглядаючи тематику соціальної відповідальності, слід також сказати, що серед основних засад, яких дотримуються соціально відповідальні фінансові установи є впровадження так званих ESG-критеріїв, тобто екологічних, соціальних та управлінських чинників, які вперше були запропоновані в липні 2004р. Глобальним Договором ООН з метою акцентувати увагу інвесторів та аналітиків на те, що дотримання соціальних, екологічних та управлінських норм в довгостроковій перспективі позитивно впливає на економічну ефективність функціонування корпорацій, підприємств, установ завдяки тому, що знижуються витрати економічних агентів на підтримку ефективності діяльності відповідних напрямів роботи [4, с. 121].

Для банківської сфери ESG-критерії включають [4, с. 121]:

– екологічні чинники: екологізація офісів, ощадне використання ресурсів (зменшення витрат електроенергії, паперу, води, розхідних матеріалів для офісної техніки), перехід на системи відновлювальної енергетики для освітлювання офісів;

– соціальні – турбота про персонал, захист прав працівників, «біле» працевлаштування та оплата праці, запровадження програм навчання та розвитку кадрів, розвиток кадрового резерву (робота з ВНЗ та потенційними працівниками), формування можливостей для кар'єрного росту в компанії, підтримка соціальних програм, захист прав споживачів послуг та клієнтів, їх фінансової стабільності;

– управлінські – ефективність менеджменту, репутація банку, відсутність корупції та фінансових махінацій, внутрішня та зовнішня клієнтоорієнтованість.

Також слід зазначити, що через низку тенденцій, таких як збільшення соціальної ролі банківських установ та діджиталізація української економічної системи, число клієнтів банків постійно збільшується. Одним із критеріїв вибору оптимального банку для населення є рівень соціальної відповідальності того чи іншого банку. Самі ж установи намагаються створити якомога зручніші умови для клієнтів, акціонерів, привернути до себе увагу суспільства, заохочувати потенціальних працівників вигідними та привабливими бонусами, співпрацювати з державними органами влади, за рахунок чесного та прозорого ведення бізнесу створити собі гарну репутацію.

На фоні досить позитивних тенденцій доцільним буде висвітлити негативний досвід даної тематики в банківській сфері України. Почати треба з того, що проблематика соціальної відповідальності банків істотно актуалізується в умовах кризових явищ та системних нестабільностей в економічній сфері країни [5, с. 952].

Тобто дієвість заходів банківських установ щодо дотримання певного рівня соціальної відповідальності проявляється саме за несприятливих умов. На жаль, були відомі такі випадки, коли за часів кризи виявляється, що банк, який позиціонує себе як надійний, має гарну репутацію та довіру населення, насправді не враховує інтереси споживачів, акціонерів та суспільства, уникає прямого контакту з клієнтами та відповідальності перед ними, а елементи соціальної відповідальності у вигляді благодійності, соціальних акцій та проектів використовувалися лише у маркетингових цілях, аби покращити імідж установи. Негативний досвід у сумі з важкими кризовими часами дали наслідок у вигляді втрати довіри населення до банківської системи. Вирішальну роль у цьому питанні має відігравати соціальна відповідальність банківських установ не лише перед споживачами фінансових послуг, а й згуртована соціально відповідальна діяльність усіх банків з метою повернення довіри до банківського сектору. Одним із яскравих прикладів співпраці банківських установ є створення асоціацій банків з метою взяття на себе солідарної відповідальності [6, с. 109]. Також слід згадати, що під час кризи 2014 року в Україні суттєвий збиток отримала банківська система, яка опинилася у важкому стані. За умов скачку інфляції вклади клієнтів банків значною мірою обезцінилися, відділення та цілі компанії закривалися, банки об'являли себе банкрутами. Аби врегулювати ситуацію, НБУ провів ряд реформ, спрямованих на банківський сектор, результатами яких стало «очищення» від банківських установ, які не відповідали певним критеріям та правилам чесного ведення бізнесу. Тенденція до змін та переймання зарубіжного досвіду у банківській сфері проявляються і на сьогоднішній день. Прикладом даного твердження може Банки прагнуть не отримання максимального прибутку в короткий строк, ігноруючи всі можливі норми, а максимально чесного, прозорого та ефективного ведення бізнесу, орієнтованого на довгострокову перспективу.

Підсумовуючи усе вищесказане, можна зробити висновок, що банки починають виконувати певну соціальну роль, що не дозволяє розглядати їх як звичайні комерційні підприємства, які створюються тільки з метою отримання прибутку. Через збільшення соціальної ролі банківських структур важливим стало поняття соціальної відповідальності, що в даній ситуації є дотриманням засад якісного управління та ефективного ведення діяльності, орієнтованої на довгострокову перспективу. Попри негативний досвід та кризи, які нанесли шкоду банківській системі України, наявні позитивні тенденції у розвитку банківських структур з точки зору соціальної відповідальності.

Список літератури

1. Єгоричева С. Соціальна роль та соціальна відповідальність комерційних банків. *Вісник Української академії банківської справи*. 2008. № 1 (24). С. 70 – 76.
2. ISO 26000 «Керівництво з соціальної відповідальності». URL: <http://www.iso.org/iso/home.html>.
3. Корпоративна соціальна відповідальність чи вигода? URL: <http://www.management.com.ua/cm/cm037.html>.
4. Польова І. М. Соціальна відповідальність банківських установ. *Фінансово-економічний розвиток України в умовах євроінтеграції: збірник матеріалів IV всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції*, 25 березня 2015 р. Львів: ЛКА, 2015. С. 121 – 124.
5. Вербицька Я. Є. Місце соціальної відповідальності у забезпеченні конкурентоспроможної позиції банків України. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Випуск 8. С. 952 – 955. URL: <http://global-national.in.ua/archive/8-2015/199.pdf>.
6. Дзюблюк О., Стечишин Т. Соціальна відповідальність банківської системи: теоретичний та практичний аспект. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2015. № 2. С. 101 – 112.

УДК 338.3

Хамула К. В.

здобувач вищої освіти,

Донецький національний університет імені Василя Стуса

Науковий керівник:

Юрчишена Л. В.

канд. екон. наук,

доцент кафедри фінансів та банківської справи,

Донецький національний університет імені Василя Стуса

СПІВВІДНОШЕННЯ ВЛАСНОГО ТА ЗАПОЗИЧЕНОГО КАПІТАЛУ ЯК ОСНОВНЕ ПИТАННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Фінансова стійкість підприємства – здатність підприємства зберігати рівноважну структуру активів та пасивів, що гарантує його поточну та перспективну платоспроможність, а також інвестиційну привабливість в межах допустимого рівня фінансових ризиків.

Проблемами управління оборотними активами та фінансовою стійкістю займалися багато російських та українських вчених: Бланка І. А., Бочаров В. В., Лебедько С. А., Радионов Р. А., Бригідир Н. З., Бойчик І. М., Коваленко Д. І., Хопчан М. І., Кузьмин В. Н. тощо.

Метою роботи визначення ефективного співвідношення власного за запозиченого капіталу підприємства.

Ключовим аспектом фінансової стійкості підприємства є оптимальне співвідношення різних джерел фінансування діяльності підприємства виходячи з двох принципово різних позицій: перше – вигідніше робити бізнес на запозичених коштах; друге – запозичені кошти створюють фінансові ризики, які в крайньому випадку означають банкрутство підприємства. Саме пошук межі, яка б задовольняла обом вимогам, є метою управління фінансовою стійкістю підприємства.

Слід зауважити, що третє джерело фінансових ресурсів, а саме кошти, що поступають в порядку перерозподілу, для більшості підприємств не варто розглядати як значне джерело. Навіть, якщо і є певні бюджетні трансферти, то відповідно до вітчизняних реалій кошти поступають після виконання всіх робіт і на момент дійсної потреби в них фактично відсутні.

Виходячи з вище зазначеного можна зробити висновок, що мова фактично йде про співвідношення власних та запозичених коштів.

Фінансувати свою діяльність лише за рахунок власних джерел не тільки практично не можливо, але й не вигідно для самого підприємства. Для підтвердження цієї тези розглянемо принципові переваги та недоліки різних форм фінансування.

Як власний так і запозичений капітал мають свої переваги та недоліки, при цьому переваги власного капіталу є недоліками запозиченого і навпаки. Отже зупинимось лише на перевагах та недоліках власних джерел фінансування, що тим не менше дасть нам чітке уявлення і про запозичені.

Серед головних переваг власних джерел фінансування можна виділити наступні:

- простота залучення (особливо за рахунок внутрішніх джерел);
- більш висока здатність генерувати прибуток;
- забезпечення фінансової стійкості розвитку підприємства, його платоспроможності як в поточному, так і в довгостроковому періоді.

Разом з тим, власний капітал має і суттєві недоліки, серед яких акцентуємо увагу на наступних:

– обмеженість обсягу залучення, а відповідно і можливостей значного розширення операційної та інвестиційної діяльності підприємства;

– більш висока вартість порівняно з альтернативними запозиченими джерелами формування капіталу;

– не використовується можливість приросту коефіцієнту рентабельності власного капіталу за рахунок запозичених коштів [1, с. 76 – 80].

Такими чином, підприємство, що переважно використовує власний капітал має найвищу фінансову стійкість, але обмежує темпи свого розвитку і не використовує фінансові можливості приросту прибутку на вкладений капітал.

І навпаки, підприємство, що використовує запозичений капітал має великі можливості фінансування свого розвитку, є більш гнучким в цьому аспекті, а також можливості щодо приросту фінансової рентабельності, однак в більшій мірі генерує фінансові ризики і загрозу банкрутства.

Таким чином, головне питання фінансової стійкості – яке співвідношення власного та запозиченого капіталу можна вважати оптимальним, виходячи з усіх вищезазначених умов. Можна стверджувати, що єдиної відповіді на це питання не має і бути не може. На нашу думку, найбільш точно це питання висвітлене в роботах Д. Коваленко, [2, с. 30 – 35], де доведено, що на оптимальне співвідношення власного та запозиченого капіталу в короткостроковому періоді впливають чотири основні фактори:

- 1) оборотність оборотних активів;
- 2) ліквідність та платоспроможність;
- 3) рентабельність операційної діяльності;
- 4) структура і склад кредиторської заборгованості.

Таким чином, ми бачимо, що основу складає стан та ефективність управління оборотними активами. Навіть склад та структура кредиторської заборгованості – це наслідок стратегії управління оборотними активами підприємства, а саме визначення стратегії фінансування оборотних активів.

На оборотність оборотних коштів впливає чотири основні фактори:

- система матеріально-технічного постачання і управління запасами;
- технологія виробництва і як наслідок тривалість виробничих циклів;
- маркетингова політика;
- фінансова діяльність.

Щодо рентабельності операційної діяльності, то підприємство може підвищити її за рахунок:

- зниження витрат на виробництво;
- підвищення обсягів виробництва;
- підвищення цін на продукцію.

Платоспроможність підприємства – це наслідок збалансованого фінансового плану. По своїй суті платоспроможність, як і ліквідність підприємства, забезпечуються оптимальним обсягом і структурою оборотних коштів і збалансованістю грошових потоків. Характерним показником платоспроможності, є:

$$ПЛ = \frac{ВООП}{ПЗ} \quad (1),$$

де ПЛ – платоспроможність;

ВООП – вхідний одноденний операційний потік, грн.;

ПЗ – поточна заборгованість, грн.

Він показує, скільки необхідно підприємству днів для того, щоб за рахунок надходжень від основної діяльності покрити поточну заборгованість. Як чисельник можна використовувати різні значення, наприклад, тільки суму стійких пасивів або

четверту частину загальної суми заборгованості, оскільки дуже низька ймовірність того, що підприємству доведеться гасити всю заборгованість одночасно [3, с. 36]. Таким чином, можна відзначити, що чим вище платоспроможність підприємства і його ліквідність, тим більше підприємство може дозволити собі запозичення.

Отже, єдиної відповіді на питання про оптимальне співвідношення власного та запозиченого капіталу немає, проте можна стверджувати, що в короткостроковому періоді на нього впливають чотири основні фактори: оборотність оборотних активів; ліквідність та платоспроможність; рентабельність операційної діяльності; структура і склад кредиторської заборгованості.

Список літератури

1. Бригідир Н. З. Управління активами і пасивами суб'єкта господарювання: дис. канд. ек. наук, Тернопіль, 2017. 109 с.
2. Коваленко Д. І., Гуминюк П. П. Діагностика ліквідності та платоспроможності у системі антикризового управління. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2017. № 15 (2). С. 30 – 35.
3. Кузьмін, В. М. Економіка підприємства та управлінська економіка: практикум. Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2019. 51 с.

УДК 37.014.543:378

Чернега В. В.

аспірант кафедри фінансів,

Київський національний торговельно-економічний університет

ФІНАНСУВАННЯ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ІНСТРУМЕНТ СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Вища освіта займає провідне місце серед факторів суспільного розвитку населення. Сучасне світове суспільство стає дедалі глобалізованішим, готовим до конкурентної боротьби і на ринках капіталів, енергетичних ресурсів, товарів, послуг та зайнятості, і в сфері освіти і науки. Як розвиватиметься суспільство майбутнього, як у ньому буде здійснюватиметься діяльність людини, якого рівня життя вдасться досягнути, залежить насамперед від того, наскільки освіченими будуть його громадяни. Попри значної уваги вчених до окремих аспектів закладів вищої освіти, варто зауважити, що науковці розглядають проблеми розвитку освіти як галузі, фінансування закладів вищої освіти як інструменту суспільного розвитку. Дана тема залишається актуальною та потребує подальшого дослідження.

За нинішніх економічних умов розвиток освіти і науки має бути одним із основних пріоритетів діяльності держави. Ця думка обумовлена змінами, які відбуваються в розвинутих державах світу, та їх економічними результатами. Натомість фінансова складова забезпечення державними коштами таких необхідних суспільству сфер, як наука і освіта, нині є недостатньою. Надзвичайно важливим є питання бюджетної політики фінансування закладів вищої освіти. У бюджетній політиці відображаються суспільні інтереси, і завдяки їй реалізуються функції і завдання держави, формується визначення цілей і завдань у сфері державних фінансів, розробка механізму наповнення дохідної частини бюджету, вибору напрямів використання бюджетних коштів, управління фінансами у бюджетній сфері, здійснення за допомогою фінансово-бюджетних інструментів регулювання економічних і соціальних процесів. Бюджет як суспільно-економічна категорія відображає відповідні відносини у процесі розподілу та перерозподілу валового внутрішнього продукту щодо вироблення, розподілу, споживання послуг і регулювання соціально-економічного розвитку з метою задоволення потреб суспільства [1].

Нині вища освіта набуває нових рис та розширює своє функціональне призначення. В умовах підвищення вимог працедавців до рівня професіоналізму та компетентності робочої сили, зростання масштабів інтелектуалізації праці вища освіта є не тільки засобом забезпечення галузей економіки кваліфікованими кадрами, але і обов'язковою умовою розвитку людини, забезпечення її матеріального добробуту та соціального статусу. В зв'язку з цим все більш широкі групи населення охоплюються вищою освітою.

Вища освіта має велике значення в піднесенні економіки України. Адже для забезпечення інноваційного розвитку потрібні висококваліфіковані кадри, здатні не лише відтворювати знання у процесі виробництва, а й створювати і продукувати нові знання, які відіграють визначну роль в інноваційних процесах. З переходом людства до нового типу високотехнологічної цивілізації, до епохи глобалізації та інформатизації суспільства рівень освіченості і культури всього населення набуває ще більш вирішального значення для економічного та соціального поступу країни. У зв'язку з цим у постіндустріальну епоху суттєво підвищується роль вищої освіти як основа формування людського та інтелектуального капіталів, оскільки саме від її ефективності багато в чому залежить стан і подальший розвиток промисловості, добробуту громадян та країни в цілому [2].

Національна система вищої освіти не може залишатися осторонь від глобальних світових тенденцій освітнього простору. Першою з них є те, що світ дедалі більше використовує науково-інформаційні технології, які, у свою чергу, спричинюють важливі наслідки, зокрема нині розвиток людини, особистості стає показником, виміром прогресу будь-якої країни, цей розвиток індивідуальності стає головним важелем подальшого розвитку країни. Вагома тенденція – глобалізація, це означає, що конкурентоспроможність, суперництво країн набуває глобального, загальносвітового характеру.

На сучасному етапі суспільно-економічного розвитку бюджетна політика повинна бути орієнтована на задоволення потреб суспільства у вищій освіті та сприяти реалізації потенціалу державних закладів вищої освіти. Пріоритетними напрямками бюджетної політики є модернізація механізму розподілу видатків бюджету між державними закладами вищої освіти та впровадження гарантованого базового фінансування університетської науки. Система фінансової підтримки держави, орієнтованої на якість освітньої послуги та позитивні зрушення у розвитку наукової та інноваційної діяльності державних закладів вищої освіти, сприятиме визначенню ступеню спроможності окремого закладу освіти та його конкурентоспроможності на національному та світовому ринку освітніх послуг, окреслить напрями структурної оптимізації системи вищої освіти та підвищить ефективність функціонування державних фінансів [3].

На даний час конкурентоспроможність будь-якої країни залежить не стільки від потужності природних ресурсів, скільки від якості людських. Рівень розвитку освіти, стан людського капіталу, кваліфікація населення вирішальною мірою формують соціально-економічний потенціал держави. Світова практика свідчить, що значна частина зростання валового внутрішнього продукту визначається підвищенням продуктивності праці, освіченістю, кваліфікацією і фаховим навичкам громадян. Високого рівня життя досягають ті країни, де кожен другий працівник має вищу освіту. Підвищення середнього рівня освіченості на один рік навчання сприяє збільшенню валового внутрішнього продукту на душу населення на п'ять відсотків на рік.

Саме тому слід звернути увагу на покращення фінансового забезпечення вищої освіти. Необхідно звернути увагу на сфери життєдіяльності людини, які мають

високий потенціал на майбутнє, забезпечити належну фінансову підтримку з боку держави, підвищити потенціал науково-освітньої сфери. Серед сучасних чинників розвитку суспільства на перший план виходить людський капітал, якісною характеристикою якого є рівень знань, що стає основною складовою у забезпеченні розвитку будь-якої країни.

Вирішенню актуальних питань фінансового забезпечення системи вищої освіти країни потребує виважених та обґрунтованих підходів до формування бюджетної політики у сфері видатків; створення дієвого фінансового механізму, адаптованого до можливостей національної економіки; забезпечення ефективності використання державних фінансових ресурсів; застосування дієвого механізму залучення недержавних фінансових ресурсів. Державні та недержавні фонди фінансових ресурсів мають вагомий роль у розвитку вітчизняної системи вищої освіти, впливають на фінансову стійкість державних закладів вищої освіти та їх конкурентоспроможність на світовому ринку освітніх послуг.

Список літератури

1. Бюджетно-податкова політика у системі регулювання економіки: монографія / І. Я. Чугунов, Т. В. Канєва, М. Д. Пасічний та ін.; за заг. ред. І. Я. Чугунова. К.: Глобус-Пресс, 2018. 354 с.
2. Інституційна трансформація фінансово-економічної системи України в умовах глобалізації / В. Р. Сіденко, М. І. Скрипниченко, В. С. Пономаренко, І. Я. Чугунов та ін.; за ред. В. Р. Сіденка. К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 648 с.
3. Чугунов І. Я., Козарезенко Л. В. Державне фінансове регулювання розвитку людського потенціалу. *Вісник КНТЕУ*. 2017. № 3. С. 116 – 132.

УДК 368

Чистякова Є. М.

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
ХННІ ДВНЗ «Університет банківської справи»,

Головко О. Г.

канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
ХННІ ДВНЗ «Університет банківської справи»

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Страховий ринок є невід'ємною складовою розвитку національної економіки будь-якої країни. В умовах сьогодення важливим є формування ефективної системи інструментарію, спрямованого на збільшення рівня конкурентоспроможності страхових компаній та надання конкурентних послуг не лише на внутрішньому, а й зовнішньому ринках.

Процес розвитку страхового ринку України супроводжується низкою таких проблем, як недосконалість державного регулювання ринку фінансових послуг, кризовий стан національної економіки, недостатній рівень впровадження інновацій страховими компаніями, недовіра з боку споживачів страхових послуг тощо. За такої ситуації страховий ринок України не може повноцінно виконувати свої економічні функції. Зазначене зумовлює необхідність пошуку шляхів прискорення розвитку національного страхового ринку, що сприятиме подоланню негативних проявів ризиків господарювання та зростанню національної економіки в цілому [1].

Глобальні зміни та стрімкий розвиток фінансових технологій визначаються вагомими зрушеннями як з боку пропозиції фінансових послуг, так і з боку попиту на них. Страховий ринок змушений реагувати на окреслені трансформації задля максимального задоволення потреб і побажань своїх клієнтів з метою їх страхового

захисту в частині удосконалення підходів до ведення бізнесу, розробки інноваційних каналів реалізації продуктів і надання послуг та технологій обслуговування.

Рівень розвитку страхового ринку визначається соціально-економічним становищем в країні, готовністю населення та суб'єктів господарювання до споживання такого роду фінансових послуг, а також державною підтримкою страхового бізнесу.

Страховий ринок нашої країни все ще перебуває на початковому етапі розвитку, окремі його сегменти стрімко розвиваються, проте рівень страхового покриття залишається на низькому рівні. В Україні розвиваються лише класичні види страхування – КАСКО, майнове страхування, тоді як, наприклад, медичне страхування знаходиться на етапі зародження. Це обумовлено, в першу чергу, рівнем доходів населення.

НБУ створив робочу групу, яка працює над новим законопроектом про страхування. Національний банк спільно з міжнародними експертами та учасниками фінринку працює над розробленням нового рамкового законодавства для небанківських фінансових установ, які з липня 2020 року перейдуть до сфери регулювання НБУ.

За даними Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг станом на 31.12.2019 рік, загальна кількість страхових компаній становила 233 (що на 48 СК менше, ніж у 2018 р.). За 2019 рік частка валових страхових премій у відношенні до ВВП становила 1,3%, що на 0,1 в.п. менше в порівнянні з 2018 роком; частка чистих страхових премій у відношенні до ВВП залишилась на рівні 2018 року та становила 1,0%. У порівнянні з 2018 роком на 3 633,7 млн грн (7,4%) збільшився обсяг надходжень валових страхових премій, обсяг чистих страхових премій збільшився на 5 161,7 млн грн (15,0%) [3].

У зв'язку з нестабільною політичною та економічною ситуацією в державі, погіршилося становище страхового ринку. Основними проблемами, що стримують розвиток страхового ринку є: недостатній рівень і потенціал розвитку страхування за межами країни; недосконала нормативно правова база; значна інформаційна закритість діяльності страхових компаній; нерозвиненість національної страхової інфраструктури; низький попит фізичних і юридичних осіб на страхові послуги, що спричинено економічною та політичною кризою в країні; низький рівень страхових виплат; політична нестабільність в країні; низький рівень доходності окремих видів страхування; недостатня ефективність стратегічного менеджменту страхових компаній; низький рівень страхової культури та фінансової освіченості учасників страхового ринку; слабкі зовнішньоекономічні зв'язки України у сфері страхування з іншими країнами.

Велика кількість цих проблем пояснюється прагненням страхових компаній максимізувати прибуток, незважаючи ні на довгострокові інтереси галузі, ні на професійну етику.

В Україні все ще залишається актуальним питання розвитку страхового захисту як окремого напрямку державного регулювання. Для того, щоб на українському страховому ринку покращилась ситуація необхідно застосувати наступні заходи: розвиток системи перерахування та ін.; удосконалення організаційної структури та створення інфраструктури страхового ринку на рівні світових вимог; стабілізація фінансового стану всіх суб'єктів економіки та населення; створення нормативної бази, яка регулює права, обов'язки та відповідальність сторін за договорами перестрахування; посилення контролю за діяльністю страховиків з боку органів страхового нагляду, застосування ними своєчасних заходів, які попереджують неплатоспроможність страховиків; відновлення довіри населення до страховиків, що

вимагає серйозних, зрозумілих для потенційних клієнтів, гарантій повернення вкладів коштів і нарахованих на них відсотків [2].

Страховим компаніям необхідно підвищувати ефективність страхового менеджменту, застосовуючи економіко-математичний інструментарій та сучасні технології імітаційного моделювання. Це дозволить визначити ступінь активності регулювання компанії на зміні страхового ринку з метою своєчасного прийняття відповідних заходів; оцінити ефективність технології формування технічних резервів та загальних активів компанії; спрогнозувати можливі зміни її фінансового становища; визначити прогностичні значення головних кінцевих показників діяльності страховика [4].

Можна зробити висновок, що впродовж останніх років ситуація на ринку страхових послуг України склалася не зовсім сприятлива. Проте, я вважаю, що нам необхідно розвивати цю сферу, тому що це забезпечить сприятливі умови для ринкової трансформації національної економіки та стабільного розвитку міжнародних відносин.

Попри те, що кількісні показники розвитку страхового ринку України мають позитивну динаміку, його функціональні та інституційні характеристики в цілому ще не відповідають реальним потребам національної економіки. Для успішного розвитку та покращення ситуації на українському ринку страхових послуг необхідна злагодженість та скоординованість роботи як держави, так і страхових компаній.

Список літератури

1. Зоря О. П. Страховий ринок України: стан, проблеми та перспективні напрямки розвитку. *Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Фінанси і кредит»*. 2017. № 1. С. 12 – 15.
2. Клепікова О. А. Дослідження динаміки розвитку страхового ринку України як складової світового ринку страхових послуг. *Вісник Одеського національного університету. Економіка*. Одеса: Астропринт, 2018. Т. 15. Вип. 20. С. 101 – 111.
3. Підсумки діяльності страхових компаній за 2019 рік. URL: https://www.nfp.gov.ua/files/OgliadRinkiv/SK/sk_2019.pdf.
4. Фесенко Н. В., Яремченко Л. М. Стан та перспективи функціонування страхового ринку України в умовах глобалізації. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*. 2019. № 8. С. 28 – 34.

УДК 368.07

Шашенко О. В.

аспірант,

Навчально-науковий інститут економіки і управління
Національного університету харчових технологій

ІНОЗЕМНИЙ ДОСВІД ЗДІЙСНЕННЯ ТА РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИХ ПОСЕРЕДНИКІВ

Поряд зі страховиками та страхувальниками на ринку страхових послуг існує ще один тип суб'єктів, діяльність яких дозволяє здійснювати ефективне надання страхових послуг. Вони відомі як страхові посередники – сполучна ланка між страховою компанією та клієнтами, основна діяльність яких полягає в здійсненні просування страхових продуктів.

Відповідно до загальних положень щодо визначення понять та функцій страхових посередників зазначених у статті 15 Закону України «Про страхування» страхові посередники надають консультаційні і експертні послуги та здійснення підтримки у процесах підготовки, укладання і виконання договорів страхування. В законі визначено два види посередників:

1. Брокери – офіційно зареєстровані особи, які здійснюють посередницьку діяльність у страхуванні чи перестраховуванні від імені клієнта;

2. Агенти – особи, які діють від імені страховика і надають підтримку при укладанні страхових договорів та здійснення страхових виплат і відшкодувань [1, ст. 15].

Обидва види страхових посередників допомагають знайти найкращий страховий продукт який задовольнить потреби клієнта в страховому захисті. Через малий рівень фінансової грамотності серед населення більшість потенційних клієнтів може розгубитися при пошуку страхової компанії яка зможе забезпечити покриття збитків при настанні непередбачених обставин і заподіяння шкоди майну чи здоров'ю клієнтів.

Страхові агенти діють від імені окремих компаній (відомі як корпоративні агенти) чи декількох компаній (мультиагенти) і пропонують потенційним страхувальникам ознайомитися із продуктами страховиків та умовами їх надання. Страхові брокери функціонують незалежно та здійснюють діяльність щодо укладання договору страхування від імені своїх клієнтів. Вони самі обирають компанію та страховий продукт який дозволить повністю задовольнити потреби та побажання клієнтів.

На даний момент здійснення реєстрації страхових брокерів та нагляд за страховими посередниками загалом покладено на Нацкомфінпослуг, хоча із липня 2020 року відповідно до нового Закону України № 1069-2 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг» ці обов'язки перейдуть до компетенції Національного банку України.

В Україні також існує Федерація страхових посередників України, яка здійснює розвиток і просування інститутів страхового посередництва у страховому секторі України та захищає інтереси і права своїх учасників.

Існування централізованого уповноваженого органу щодо нагляду за діяльністю ринків фінансових послуг є ефективним засобом регулювання і має багато прикладів в іноземних державах.

Наприклад, Орган із фінансового провадження (Financial Conduct Authority) здійснює регулювання та нагляд за діяльністю банківського та небанківських секторів фінансових ринків у Великій Британії. Цей орган є незалежною організацією, яка працює на засадах захисту фінансових ринків та їх суб'єктів разом із забезпеченням умов для зростання конкуренції заради інтересів клієнтів. Ця установа окремо визначає важливість існування фінансових посередників на страховому ринку та окреслює їх обов'язки щодо врахування бажань клієнтів, надання їм в повному обсязі інформації щодо послуг які будуть надані посередниками та виявлення і протидію усім можливим конфліктам інтересів та проблем, що можуть перетворитись у фінансовий ризик.

Іншим прикладом нагляду за страховими посередниками є Орган зі страхування (Insurance Authority) Гонконгу, що в кінці 2019 року об'єднав та перейняв функції Професійної асоціації страхових брокерів, Реєстраційної ради страхових агентів та Гонконгської конфедерації страхових брокерів. Цей уповноважений орган здійснює не тільки нагляд та регулювання щоденної діяльності суб'єктів страхового ринку, але й здійснює окремий нагляд за страховими посередниками країни і формує чіткі стандарти для їх роботи. Своїм завданням орган визначає підвищення професіоналізму страхових брокерів та агентів, формування прозорих умов щодо функціонування на ринку та захисту інтересів суб'єктів страхової посередницької діяльності.

Сучасний ринок страхових послуг України має проблеми зі страховим шахрайством, нестабільною політичною ситуацією в країні, недосконалим законодавством, недовірою суспільства до інституту страхування загалом та неоднорідної структури ринку разом із нерозвинутим сегментом страхового посередництва формує складне середовище для успішної діяльності страховиків.

Введення нового закону дозволяє використання в Україні міжнародних стандартів для здійснення регулювання та нагляду за фінансовими ринками та полегшення порядку подання звітності, що надає можливість покращити ситуацію та вивести український страховий ринок на новий, більш стабільний рівень. Національний банк України матиме кращі можливості щодо реагування на проблеми ринку страхування, бо матиме більшу інституційну вагу ніж колишня Національна комісія. Формування окремого органу при НБУ, що здійснюватиме регулювання та нагляд саме за страхуванням і страховими посередниками не є великою ймовірністю, але саме існування нового закону і надання НБУ прав і обов'язків уповноваженого органу щодо регулювання діяльності суб'єктів страхового ринку дозволить не лише покращити роботу усіх суб'єктів цього ринку, але й можливо стимулювати представників сектору страхового посередництва для збільшення власного професіоналізму і підвищення якості послуг.

Список літератури

1. Закон України «Про страхування» від 07 березня 1996 р. N 85/96-ВР // ВВР України, 1996, № 18, С. 78.

УДК 336.2

Ющик Ю. В.

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

III курс ІНЕМ

НУ «Львівська політехніка»

Науковий керівник:

Синютка Н. Г.

канд. екон. наук, доцент,

НУ «Львівська політехніка»

ОПОДАТКУВАННЯ БАГАТСТВА ТА ПОДАТОК НА РОЗКІШ В УКРАЇНІ

Сплата податків є найбільш давньою функцією та водночас однією з передумов існування держави шляхом суспільства до соціально-економічного розвитку [1].

Важливим елементом даного процесу є майнове оподаткування. Основний об'єкт даного типу оподаткування – це приватна власність. Через високий соціальний розрив між багатими і бідними в Україні питання про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування багатих верств населення є дуже актуальним. Адже однією з основних функцій оподаткування є соціальна справедливість – кожен повинен платити по своїх можливостях, тобто багатий повинен сплачувати більше суму в бюджет ніж бідний. Це допоможе наповнити бюджет, та зменшити соціальну нерівність.

В Україні існує податок на розкіш який сплачується як майновий збір. Він має на меті оподаткування приватної власності заможних членів суспільства.

Цей податок сплачують особи, які володіють таким майном:

– легкове авто вік якого менше ніж п'ять років і ринкова вартість більше ніж 375 мінімальний зарплат;

– квартира площа якої більше ніж 60 метрів квадратних;

– будинок або житлове приміщення площа яких більше ніж 120 метрів квадратних;

– земельною ділянкою площа якої є більшою ніж:

1) для ведення власного господарства 2 га для власного господарства

2) для садівництва 12 соток

3) для гаражів 1 сотка

4) для будівництва і обслуговування будинку – 25 соток для сіл, 15 соток для селищ і 10 соток для міст та дачних ділянок.

Але є і група об'єктів які звільняються від даного податку. Тобто податок на розкіш повинен виступати регулятором надмірної приватної власності, яка не задіяна в підприємницької діяльності, а використовується виключно в особистих цілях. Але даний податок в Україні виконує лише частково дану функцію. Перелік об'єктів оподаткування є досить вузьким, і не охоплює значну частину типів багатства з якого в інших країнах знімається податок на багатство.

Наприклад, у Франції базою оподаткування для резидентів є чиста вартість активів, що перебувають не лише у Франції, але й за межами країни. До оподатковуваних активів належать: нерухоме майно, автомобілі та інші транспортні засоби; меблі (крім пам'яток старовини й антикваріату), коні, ювелірні вироби, акції й облігації, викупна вартість сертифіката страхування життя. Не оподатковуються активи, необхідні для ведення бізнесу [2].

Тобто, у Франції багатство оподатковується у всіх його проявах. Наприклад, в Україні оподатковуються тільки легкові автомобілі вік якого менше ніж п'ять років і ринкова вартість більше ніж 375 мінімальний зарплат, а яхти, гелікоптери та літаки ні. Тому в податку на розкіш (багатство) не визначенні всі об'єкти оподаткування, які повинні підпадати під оподаткування. Але у Франції є також негативна сторона в даному податку – висока ставка оподаткування, що провокує вплив капіталу в Бельгію та Швейцарію.

У Швейцарії об'єктом оподаткування є сукупний розмір багатства (рухомих і нерухомих активів, цінних паперів, паїв тощо). У фізичних осіб – резидентів оподатковуються активи, розташовані по всьому світу, а в нерезидентів – тільки нерухоме майно, яке розташоване у Швейцарії. При цьому у нерезидентів не оподатковуються цінні папери, розміщені у швейцарських банках та частки в капіталі швейцарських компаній [2].

Швейцарія створила умови для залучення іноземного капіталу та для комфортного ведення бізнесу в країні. Як бачимо, в Швейцарії соціальний статус громадян є досить високим, а розрив між верствами населення не є значним.

Україні варто удосконалити податок на розкіш (багатство), ввести більше об'єктів, які підпадають під оподаткування, встановити адекватну ставку оподаткування, взяти на озброєння досвід інших держав та створити чіткий механізм наповнення бюджету за допомогою даного податку.

Список літератури

1. Політова К. О. Податок на багатство. *Порівняльно-аналітичне право*. 2019. № 1. С. 232 – 235. URL: http://www.pap.in.ua/1_2019/69.pdf.

2. Луніна І. О. Оподаткування багатства: міжнародний досвід та уроки для України. *Фінанси України*. 2013. № 2. С. 21 – 31. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fu_2013_2_4.

3. Яренко Г. М. Сутність багатства та його оподаткування в країнах Євросоюзу. *Бізнес Інформ*. 2013. № 12. С. 88 – 92. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2013_12_16.

4. Свердан М. М. Податок на багатство: досвід і практика використання в європейських країнах. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2014. Вип. 1. С. 61 – 68. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vsed_2014_1_11.

5. Тучак Т. В. Тенденції оподаткування багатства. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2014. № 12. С. 82 – 85. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/frvu_2014_12_20.

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**ЕКОНОМІКА, ФІНАНСИ, ОБЛІК ТА ПРАВО
В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ**

**Збірник тез доповідей Міжнародної
науково-практичної конференції
частина 4
(28 травня 2020 р.)**

Українською та російською мовами

Відповідальний за випуск: Загородний І. Д.

Технічний редактор: Нестеренко В. О.

Художній редактор: Михайленко К. В.

Коректор: Остаповець Н. М.

Дизайнери й верстальники: Артеменко А. А, Григоренко Л. О.

Підписано до друку 25.05.2020 р. Формат 60x90/16

Папір офсетний. Друк – ризографія. Умовн. друк. арк. 4,6

Гарнітура Times New Roman.

Наклад 500 примірників. Зам. № 9497

Надруковано у ФОП Сидоренко А. В.

Свідоцтво про державну реєстрацію серія В01 № 710364 від 07.01.2007 р.

36000, м. Полтава, вул. Дмитра Коряка, 3

Всі права захищені.

Відповідальність за зміст матеріалів несуть автори.

Редакційна колегія може не поділяти думок авторів.



Офіційний сайт: <http://www.economics.in.ua>

